

OMAGIU ȘI RECUNOȘȚINȚĂ

Cu aprobarea înaltei conduceri a statului, au fost expediate în Israel, de către Federația Comunităților Evreiești, un nou număr de 305 Sului Sfinte și 9 000 de Cărți de învățătură religioasă, rămase fără întrebuințare. După cele 3 500 de Sifrei Tora pe care le-am trimis în Eretz Israel în 1966, reîncepem deci acțiunea sfântă de a reda Suli-urilor și Cărilor noastre de cult și cultură iudaică destinația lor, aceea de a fi studiate de cei care au nevoie de ele în efectuarea ritualului mozaic.

Sînt în curs de triere, inventariere și împachetare alte zeci de mii de Cărți sfinte rămase fără nici o întrebuințare.

Umanismul admirabil al cîrmuirii României socialiste arătat celor 360 000 de evrei români care s-au reunit cu familiile lor și recădește Eretz Israel, acest umanism care continuă a da și altor coreligionari această posibilitate, s-a extins și asupra Cărilor noastre sfinte, cărțile părinților, bunicilor și străbunicilor noștri.

ALIA. Fac și cărțile, fac și Suliurile Sfinte Aliaua lor.

Generosului și înțeleptului act de cultură, omagiul și recunoștința noastră.

Șef Rabin dr. MOSES ROSEN

Șef Rabin dr. MOSES ROSEN

Marele reviriment

Pericopele VAIKIL-PEKUDEI (Exodus 35—1)

Capitolele 35—40 ale cărții Exodus — adică cele două pericope cu care se încheie a doua carte a Torei — sînt consacrate descrierii lucrărilor pentru ridicarea Tabernacolului și instalarea tuturor obiectelor cu care acesta era înzestrat.

„Aduceți din ce e al vostru o ofrandă Domnului, fiecare cît îl va lăsa inima să aducă prinos lui Dumnezeu, fie aur, fie argint, fie aramă”. Sînt apoi enumerate toate materialele de care era nevoie la construirea Tabernacolului și la lucrarea vestimentelor preoțești. „Și a venit fiecare pe care îl îndemna inima și fiecare pe care îl imbia cugetul, aducînd daruri Domnului”. Poporul fu cuprins de o pioasă rivnă și de o pornire generală de a lucra pentru casa Domnului. „Și toate femeile meștere torceau cu minile lor și aduceau ceea ce leșuseră. Și poporul aducea mereu daruri de bună-voie în fiecare dîmineață”, încît meșterii iscuși, care se îndeletniceau cu felurite lucrări la lăcașul sfînt, i-au spus lui Moșe: „Poporul aduce mai mult decît trebuie!”. Citim apoi o descriere amănunțită a tuturor obiectelor cu dimensiunile, formele și culorile lor. Un loc aparte îl ocupă chivotul, candelaburul și altarul.

E impresionant să urmărești cu mintea schimbarea care s-a produs în atitudinea poporului în acest scurt răstimp. Abia căzuse atît de jos, se îndepărtase atît de mult de Dumnezeu și de poruncile lui, iar acum — la chemarea lui Moșe — pătruns de remuscări, se reîntoarce la Creator cu smerenie și dorință arzătoare de a ispăși prin fapte greșeala comisă.

ȘABAT — PAZNICUL IUDAISMULUI

Tocmai în aceste capitole, care grăiesc despre construcția și păstrarea celui dintîi lăcaș sfînt, se face vorbire, de două ori, despre ziua de Șabat, deși porunca de a pîzi Șabatul este una din cele zece porunci pe care le-am citit deja în pericopa I și le vom citi în pericopa VAETHANAN.

Adevărul este că, dacă sinagoga a păstrat iudaismul în spațiu, apoi Șabatul l-a salvat în timp. Cine asemește această zi cu aceea a altor religii, ca o simplă zi de odihnă, repetă greșeala la care ne-am referit atunci cînd am arătat că instituțiile și concepțiile iudaice nu se lasă turnate în tipare străine de spiritul lor.

Pentru noi totul are un țel, un scop. În armonia Creației, nimic nu e haotic. Zilele omului se integrează în această concepție. Săptămîna evreului nu începe

(Continuare în p. 5)

Reîntoarcerea în țară a Eminentei Sale și a doamnei dr. Moses Rosen

Marti 22 februarie a.c., s-au reîntors din Israel Eminentă Sa și doamna dr. Moses Rosen.

În Israel, Eminentă Sa a dedicat o bună parte din timpul petrecut acolo catedrei, de la Universitatea Bar-Ilan, care îi poartă numele.

Domnia Sa a avut întrevăderi cu personalități rabinice, culturale, politice ale vieții publice israeliene, a participat la recepții date în cinstea D-sale, a discutat unele probleme ale vieții comunităților evreiești din R. S. România și a acordat interviuri diverselor agenții și organe de presă, precum și posturilor de radio israeliene.

La 24 ianuarie a.c., la invitația Ministerului Cultelor și a Universității Bar-Ilan, Eminentă Sa a rostit o prelegere despre „Tradiția familiei în iudaism”. Au participat rabinii, oameni de știință, activiști sociali. Cuvîntul de prezentare l-a rostit dl Rabin A. Marcus, directorul Departamentului pentru relații internaționale din Ministerul Cultelor.

La 25 ianuarie Eminentă Sa a fost invitat de organizația de tineret religioasă „Dor Hahem Sheck” și a rostit o conferință despre „Noua generație iudaică și problemele ei”. Dl E. Scheffer a rostit cuvîntul de prezentare.

Între 30 ianuarie și 8 februarie, Eminentă Sa s-a deplasat la Washington, unde a participat la ședința Comitetului de conducere (Governing Board) al Congresului Mondial Evreiesc, unde a luat cuvîntul atît la problema „Raporturile israeliano-arabe”, cît și la tema „Raporturile între Est și Vest”.

Cuvîntările Eminentei Sale au fost urmărite cu viu interes de către participanți, care l-au felicitat călduros pentru ideile de pace și omenie pe care le-a expus și le promovează.

După cum am anunțat și în numărul precedent al revistei noastre, în ziua de 1 februarie a.c., Eminentă Sa a fost primit de către președintele Statelor Unite, Ronald Reagan. Din delegație au mai făcut parte domni: Edgar Bronfman, președintele Congresului Mondial Evreiesc, și Iulius Berman, președintele Ciubului Președinților Marilor Organizații Evreiești Americane. La convorbire au participat consilierii ai Casei Albe și ai Departamentului de Stat.

Convorbirea a decurs într-o atmosferă cordială.

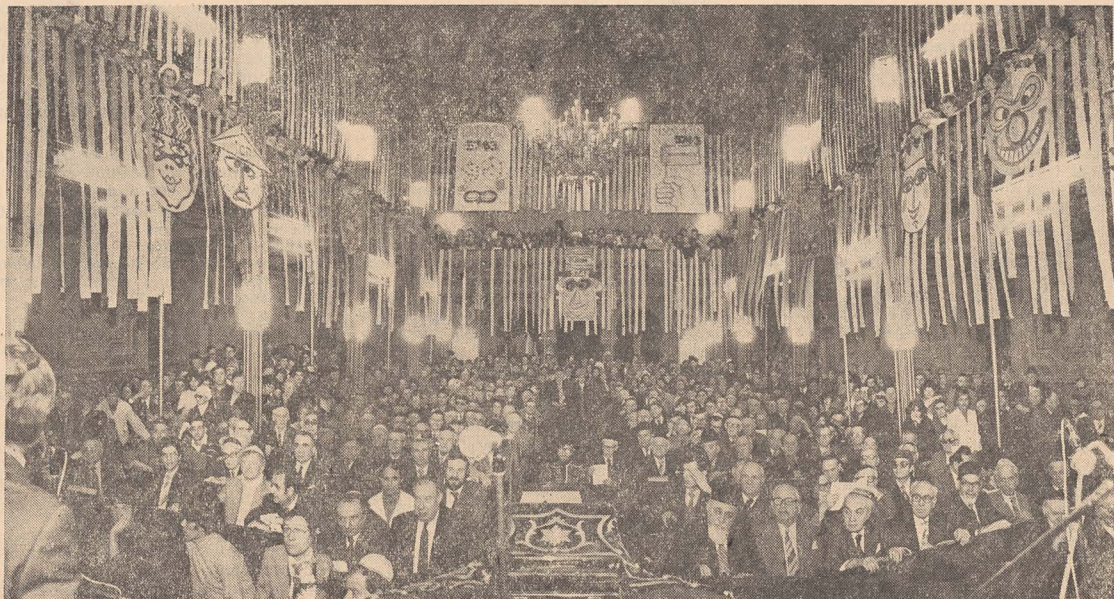
La Departamentul de Stat, Eminentă Sa a purtat discuții cu dl Elliot Abrams, asistentul secretarului de stat, și cu dl Palmer, șeful Secției pentru România din Departamentul de Stat.

Eminentă Sa a avut diverse întîlniri cu conducători ai iudaismului american. La New York el a fost oaspetele dlui Rabin Arthur Schneider, în sinagoga căruia (Park-East-Synagogue) a rostit predica în ziua de sîmbătă 5 februarie 1983.

Vineri 4 februarie a.c., a avut loc o ședință a Consiliului de conducere al organizației „Joint Distribution Committee”, sub președinția dlui Henry Taub, președintele „Joint”-ului.

(Continuare în p. 4)

PURIM
5743

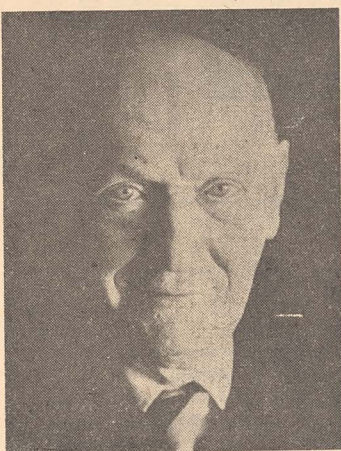

Templul coral — După citirea Meghilei, asistența urmărește un PURIM SPIL, care se desfășoară pe amvon (Citiți în p. 7 reportajul)

O RECUNOAȘTERE A LIMBII IDIȘ

(Discursul lui Isaac Bashevis-Singer la primirea Premiului Nobel)

sale și deseori în cei care-i sînt cei mai apropiați.

În demnădeja lor, mulți dintre cei care nu mai au încredere în conducerea societății noastre își îndreaptă privirile spre scriitor, maestrul cuvîntului. Ei speră, împotriva evidenței, că omul de talent și sensibilitate ar putea, poate, să salveze civilizația. Poate că o știință a profetului se ascunde în artist.

Ca fiu al unui popor care a primit cele mai teribile lovituri pe care răutatea omenească le poate da, m-am resemnat adesea să nu găsesc nicodată o cale justă. Dar întotdeauna se iese o nouă speranță, convingindu-mă că nu este încă prea târziu pentru noi toți de a lua o hotărîre. Am fost crescut în crezul unei voințe libere. Deși am pus la îndoială orice fel de revelații, nu pot accepta nicodată ideea că universul este doar un accident fizic sau chimic, un rezultat al unei evoluții oarbe. Chiar și atunci cînd am învățat să recunosc minciunile, clișeele și idolatriile minții omenești, mă agăț totuși de unele adevăruri pe care cred că într-o bună zi noi toți trebuie să le acceptăm.

Trebuie să existe o cale pentru ca omul să obțină toate plăcerile posibile, toată forța și cunoașterea pe care natura i le oferă și totuși să-l slujească pe Dumnezeu — un Dumnezeu care vorbește în fapte și nu în cuvinte și al cărui limbaj este universal.

Nu mă rușinez să admit că aparțin celor care își imaginează că literatura este capabilă să deschidă noi orizonturi și noi perspective — de ordin filozofic, religios, estetic și chiar social. În istoria vechii literaturi evreiești n-a existat nicodată vreo diferență fundamentală între poet și profet. Vechea noastră poetică a devenit deseori lege și conduită de viață.

Unii dintre prietenii mei din cafeneaua de lingă „Jewish Daily Forward”, din New York, mă consideră un pesimist și un decadent, dar există întotdeauna un fond de încredere în spatele resemnării. Găsesc o consolare în pesimism și decadență ca Baudelaire, Verlaine, Edgar Allan Poe și Strindberg. Tot așa, interesul meu pentru cercetări psihice mă face să găsesc împăcare în mistici ca Sweden-

borg al dumneavoastră și în propriul nostru Rabi Nachman Bratzlaver, ca și în marele poet al timpului meu, prietenul meu Aaron Zeitlin, decedat acum cîțiva ani și care a lăsat o moștenire spirituală de înaltă calitate, cea mai mare parte în limba idis.

Pesimismul unui creator nu este decadență, ci o puternică pasiune pentru izbăvirea omului. În timp ce poetul delectează, el continuă să caute eternul adevăr al esenței existenței. În felul său el încearcă să rezolve enigma timpului și a transformării, să găsească un răspuns suferinței, să descopere iubire în abisul cruzimilor și al nedreptății. Oricît de straniu ar suna aceste cuvinte, mă amuz deseori la gîndul să, dacă toate teoriile sociale s-ar năru, iar războaiele și conflictele ar lăsa umanitatea într-o totală întunecime, poetul ar putea să se ridice ca să ne salveze pe toți.

Înalta onoare pe care mi-a acordat-o Academia Suedeză este, de asemenea, o recunoaștere a limbii idis — o limbă a exilului, o limbă fără țară, o limbă care nu posedă cuvinte pentru arme, muniții, exerciții militare, tactici de război; o limbă care a fost disprețuită atît de creștini, cit și de evreii emancipați. Adevărul este că ceea ce am predicat marile religii a fost practicat zi de zi de populația ghetoului vorbind idis. Ei au fost poporul Cărții în cel mai profund sens al cuvîntului. Ei nu au cunoscut o bucurie mai mare decît studiul omului și al relațiilor umane, denumite de ei Tora, Talmud, Musar, Cabala. Ghetoul nu a fost numai un loc de refugiu pentru o minoritate persecutată, ci și un mare experiment în domeniul păcii, al autodisciplinei și al umanismului. Ca atare, o asemenea colectivitate a existat totuși și a refuzat să cedeze în fața tuturor brutalităților dimprejur.

Am crescut printre acești oameni. Casa tatălui meu, pe strada Krochmalna din Varșovia, a fost școală, tribunal, casă de rugăciune, de povestiri, ca și un loc pentru înțineria banchetelor hasidice și de căsătorii. Copil fiind, am auzit de la frațele meu mai mare și profesorul meu, I. J. Singer, care a scris mai târziu „The Brothers Askenazy”, toate argumentele pe

care raționalistii, de la Spinoza la Nordau, le-au adus în legătură cu religia. Am auzit de la tatăl meu și mama că toate răspunsurile pe care credința în Dumnezeu le poate da lui celor care îndoiesc și sînt în căutarea adevărului.

În casa noastră, ca și în multe altele, întrebările privind eternitatea erau mai actuale decît ultimele știri din țările idis. În ciuda tuturor deziluziilor a scepticismului meu, cred că nimeni nu pot învăța multe de la acești evreii. Ei văd decît mizerie și umilire.

Pentru mine limba idis și comportamentul celor care o vorbesc sînt identice. Se găsi în dialectul idis și în stilul idis presile bucuriei ploase, plăcere de a dormi de Mesia, răbdare și un adevărat respect față de individualitatea umană. Există un umor liniștit în idis și o grație pentru fiecare zi din viață, fără firmitură de succes, fiecare înțînare iubire.

Mentalitatea idis nu este arrogantă, realizează victorii pentru a fi trimbată. Nu cere și nu comandă, ci se furișează strecoară în mijlocul forțelor distrugătoare, cunoscînd pe undeva că planul de creație al Domnului este încă la începuturile lui.

Sînt unii care numesc idisul o limbă moartă, dar așa a fost numită și ebraea timp de două mii de ani. Ea a renăscut în timpurile noastre într-un mod care poate de remarcabil, aproape miraculos. America a fost în mod sigur o limbă moartă pentru secole, dar a fost adusă la viață de Zohar, o operă mistică de valoare sublimă. Este un adevăr că din scrierile literaturii idis sînt, de asemenea, din scrierile literaturii moderne ebraice. Idisul și-a spus încă ultimul cuvînt. Conține o mori care nu au fost încă revelate celor lumii. A fost limbajul martirilor al sfinților, al visătorilor și al călărilor, bogat în umor și amintiri, pe care omeneia nu trebuie să le uite nicodată. Într-un sens figurat, idisul este limba înțeleaptă și modestă a noastră, a tuturor, idiomul umanității speriate și plină de speranță.

Traducere: MIRIAM COHEN

ALFRED MENDELSON (1910–1966)

Au trecut peste șaisprezece ani de la moartea lui Alfred Mendelsohn și cei care l-au cunoscut încă nu se pot obișnui cu această realitate.

Alfred Mendelsohn a fost una dintre marile personalități ale vieții muzicale românești ce s-au afirmat din plin după actul istoric de la 23 August 1944.

Eminent compozitor, pedagog, cercetător al fenomenului muzical, dirijor și, în permanență, un sincer și devotat activist al vieții artistice din țara noastră, Alfred Mendelsohn a îndeplinit pînă în ultimele sale clipe funcțiile de vicepreședinte al Uniunii compozitorilor din R. S. România și șef al Catedrei de compoziție-orchestrație-forme muzicale a Conservatorului „Ciprian Porumbescu” din București.

Provenit dintr-o familie de distinși muzicieni — tatăl său, Leon Mendelsohn, a fost ani în șir violist-solist al Filarmonicii și al Operei Române din București, un admirator și uneori colaborator al lui George Enescu —, Alfred Mendelsohn a cunoscut din copilărie variate aspecte ale vieții muzicale, participînd la numeroase repetiții și concerte, unde era dus de părinții săi.

Prin despărțirea părinților, Alfred Mendelsohn pleacă la Viena cu mama sa, unde își termină liceul și va urma apoi cursurile Academiei de muzică (1927–1931). Concomitent cu studiile muzicale urmează și pe cele ale Facultății de filozofie (1928–1931) și ale Facultății de medicină.

În 1931 se întoarce în țară pentru satisfacerea serviciului militar, întrerupînd studiile de medicină.

Se înscrie la conservatorul bucureștean — clasa profesorului Mihail Jora —, pentru echivalarea diplomei de studii.

Din 1932, odată cu obținerea diplomei, Alfred Mendelsohn este primit ca membru în Societatea Compozitorilor Români.

Urmează o perioadă plină de căutări în domeniul compoziției, încurajat fiind și de Mențiunea I „George Enescu”, primită în 1931, pentru lucrarea *Capriciu pentru două pianse*.

Mai departe îl găsim pe Alfred Mendelsohn la Conservatorul „Egizio Massini” (1932–1936), unde predă cursurile de teorie și armonie și, totodată, funcționează ca acompaniator la clasa de operă. Între anii 1936–1940 este ofițer, șef de muzică, dar în 1940 este scos din cadrele armatei pe motive rasiale. Dornic să-și pună în treaga capacitate în slujba maselor evreiești, oprimate prin legile antonesciene, și să ajute pe studenții evrei, exmatriculați din învățămînt pentru „vina de a fi evrei”, creează, împreună cu alți specialiști, prestigioasa Școală evreiască de arte din București, una din formele rezistenței evreiești față de dictatura antonesciană.

Eliberarea țării de sub dominația fascistă i-a adus lui Alfred Mendelsohn posibilitatea afirmării din plin a puternicei sale personalități artistice.

Compozitorul Alfred Mendelsohn a constituit — și mai constituie și astăzi — subiect de discuție, avînd în vedere numărul impresionant de lucrări scrise într-un timp relativ scurt.

Vreau să precizez că nicodată timpul afectat realizării unui opus muzical (și nu numai muzical) n-a constituit și nu poate constitui un criteriu de valoare.

Fiecare artist își are maniera sa de lucru. Unii scriu puțin și se chinuie ani în șir pînă finalizează o compoziție. Alții gîndesc mult, dar punerea în pagină durează puțin. Exemplu (modele) pot umple multe pagini. Principalul nu constă în cantitatea timpului afectat creației, ci în valoarea intrinsecă a lucrării.

Este adevărat că lista lucrărilor lui Alfred Mendelsohn (așa cum o găsim în excepționala lucrare scrisă despre el de bunul său prieten și coleg Radu Negreanu) impune atît prin varietatea formelor și genurilor abordate, cit și prin raportul pozitiv, indiscutabil, între cantitatea și calitatea operelor realizate.

Cîtez doar parte din ele: zece simfonii, patru poeme simfonice, trei cantate, două

oratorii, muzică de scenă pentru șapte spectacole, muzică pentru două filme, trei opere, două baleturi, zece cvariete, multiple sonate, concerte, lieduri, cîntece de mase, coruri etc. etc.

Mai trebuie adăugate șapte lucrări teoretice, plus numeroase studii, conferințe etc.

Pentru înțelegerea personalității sale trebuie precizate cîteva date caracteristice omului și compozitorului Alfred Mendelsohn.

Alfred Mendelsohn a fost un adevărat intelectual, cu o bogată și variată cultură generală și muzicală în special.

Pentru el nu existau probleme muzicale inabordabile. Avea o putere de muncă impresionantă, o capacitate de concentrare interioară ieșită din comun. El își putea continua procesul de creație fie așteptînd un autobuz, fie într-o cameră de hotel din cine știe ce oraș, eventual în cadrul unui concert ce nu-l interesa etc.

Compozitorul posedă o măiestrie artistică rar înțînită, la nivelul celor mai mari muzicieni ai epocii noastre.

Ca om era întotdeauna gata să ajute cu tot ce putea. Avea o mare calitate, era sincer și deschis cu toată lumea. Se bucura foarte mult de succesele colegilor săi mai tineri sau mai vîrstnici. Era un optimist incorrigibil.

E adevărat, uneori era ușor influențabil și atitudinile sale puteau da loc la interpretări nedorite de el.

Din cele scrise pînă aici se poate deduce că un om atît de sensibil și pasionat de muzică, cu o știință și o măiestrie artistică de un asemenea nivel nu putea aștepta „sosirea muzei”. Înainte de terminarea unui „opus”, gîndul îi zbura deja spre alte compoziții. Era totdeauna în „criză de timp”. Dorea să scrie, mereu să compună, să materializeze sonor ideile ce-l frîmtau și îl stimulau spre noi orizonturi muzicale. Cred că nu putea trăi fără a compune.

Pentru aportul lui Alfred Mendelsohn la dezvoltarea culturii muzicale românești

a fost distins cu: Ordinul „Steaua Republicii”, cl. a IV-a (1948); Premiul Academiei Române (1949); Maestrul Emerit al Artei (1951); Premiul de Stat cl. a III-a (1952) și cl. I (1954); Ordinul „23 August” cl. a IV-a (1965). La această enumerare mai trebuie amintite și premiile de compoziție „George Enescu” — Premiul al II-lea (1945) și Premiul I (1946).

Am participat la multe prime audiții și, totodată, am studiat nenumărate lucrări compuse de Alfred Mendelsohn. Concluzile despre cele mai interesante și profunde lucrări le-am publicat în *Dictionarul de forme și genuri muzicale* (1974 și 1978) și în *Reper arhitectonic în creația muzicală românească contemporană* (1982).

Prezentul articol urmărește a face cunoscută — și pe această cale — personalitatea marelui muzician evreu contemporan cu noi.

Fie ca viitorul — judecător implacabil și al creației artistice — să nu dea uitării pe Omul și Compozitorul Alfred Mendelsohn.

DUMITRU BUGHIȚI

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

ÎNVĂȚĂMÎNTUL IUDAIC ÎN DIASPORA

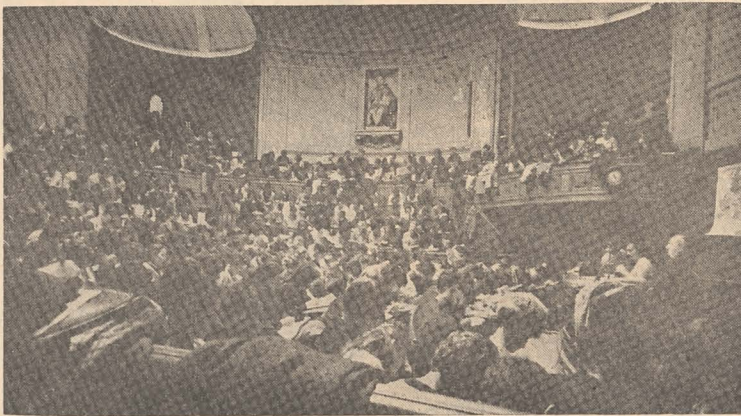
Am Hasefer. Popor al Cărții. Așa a fost, așa a rămas — și poate tocmai de aceea a rămas — pînă în ziua de azi poporul evreu. Studiul, învățătura, a devenit un mod de viață pentru poporul evreu, iar pentru unii însăși rațiunea de a fi. Este firesc ca pentru acest popor, al Cărții, al studiului, organizarea învățămîntului iudaic să fie, ca întotdeauna pînă acum, una dintre preocupările de seamă.

Studiul de referință parțial, de mai mare sau mai mică anvergură, au scos la iveală o serie de date privind învățămîntul iudaic în lume, deosebit de interesante. Dar un studiu atotcuprinzător asupra învățămîntului iudaic din Diaspora a fost întocmit recent de Institutul pentru iudaismul contemporan al Universității Ebraice din Ierusalim, în colaborare cu Centrul „Samuel Mendel Melton” pentru educația iudaică în Diaspora, de pe lângă aceeași universitate, și cu sprijinul Ministerului Educației și Culturii din Israel, al Agenției Evreiești și al O.S.M. Principali autori ai acestui studiu sînt dr. Sergio Della-Pergola, de la Universitatea Ebraică, și prof. Harold S. Himmelfarb, de la Universitatea de Stat din Ohio. Bogat în date statistice, studiul ar putea părea unora sec și greu de citit. Dar cifrele au limbajul lor și, dacă încerci să le înțelegi, poți descoperi în spatele lor un întreg univers. Ceea ce, spre cîntecul lor, autorii studiului au și făcut, trăgînd o serie de concluzii privind învățămîntul iudaic în Diaspora și dezvăluind tendințele lui de viitor.

Conform acestui studiu, între anii 1960—1970, dintre copiii și tinerii evrei de vîrstă școlară (6—17 ani) din Diaspora, 37% erau cuprinși într-o formă sau alta de învățămînt iudaic. Dintre aceștia, 34% au frecventat școli cu program complet, iar 66% diverse forme de educație iudaică cu program redus. În cifre absolute, aproape o jumătate de milion de copii (490 500), dintr-un total de 1 325 000 existenți în lume, au frecventat o școală evreiască (fără a socoti instituțiile preșcolare).

Reflectînd situația generală a cuprinderii tineretului în învățămîntul iudaic din Diaspora, datele de mai sus, ca orice cifre medii, ascund o mare diversitate de stări existente în diferitele țări ale lumii (de la zero la aproape 70% din tinerii cuprinși în învățămînt) și sînt, în mod firesc, influențate de situația din țările a căror populație evreiască are o pondere mare în totalul populației evreiești din Diaspora. Influența hotărîtoare o are situația școlară din America de Nord, în special din S.U.A., unde trăiesc aproximativ două treimi din totalul copiilor evrei de vîrstă școlară din Diaspora. Ca urmare a scăderii, în ultimul deceniu, a ratei natalității și, respectiv, a numărului de copii evrei, în S.U.A. s-a înregistrat o micșorare a procentului de înscrieri în școli evreiești, mai ales la cele cu program complet, dar la școlile cu program redus a continuat, în aceeași perioadă, să ocupe locul al doilea, după Marea Britanie.

Datele privind șapte dintre cele mai mari comunități evreiești din Diaspora arată următoarele: în Africa de sud 67% din totalul copiilor de vîrstă școlară sînt înscriși într-o formă de învățămînt iudaic, în Marea Britanie — 55%, în Bra-

Un amfiteatru al unei facultăți iudaice din Franța

zilia — 53%, în Argentina — 52%, în Canada 39%, în S.U.A. — 37%, în Franța 22%. Aceste comunități, luate împreună, totalizează circa 81% din copiii evrei înscriși în formele de învățămînt iudaic din toată lumea.

Micile comunități rămase în țările afro-asiatice au procentul cel mai ridicat de copii înscriși în școli evreiești (60%). În cifre absolute, totuși, numărul acestor copii a scăzut mult din cauza emigrării masive a familiilor de evrei. Procentajul următor ca mărime îl dau copiii din comunitățile evreiești din America Latină — 49%.

Comunitatea evreilor din Africa de sud ocupă și în acest domeniu un loc aparte între comunitățile din Diaspora. În cursul ultimei decade, a avut loc aici o creștere însemnată — atât în cifre absolute, cit și procentual — a înscrierilor în învățămîntul iudaic: de la 13 300 la 15 000 de elevi, reprezentînd o creștere de la 58 la 67% din totalul copiilor de vîrstă școlară. În 1978, aproape o treime (32%) din numărul total al copiilor evrei din Africa de sud au frecventat școli cu program complet de zi, aproape o pătrime dintre ei (23%) forme preșcolare, iar 12% forme de școlarizare cu program redus.

Din cifrele parțiale și globale rezultă că nu toate țările unde rata natalității este în scădere au suferit pierderi în privința școlarizării. De exemplu, în Franța, deși rata natalității a scăzut, procentul de înscrieri în școli evreiești a crescut din 1960. În Argentina, unde a avut loc o scădere a populației evreiești, micșorarea, în aceeași perioadă, a procentului de școlarizare a fost neînsemnată. În unele țări mici din America Latină și din alte părți ale lumii s-a ajuns între finele anilor '60 și cel al anilor '70 la un înalt procentaj al înscrierilor. Creșterea imigrărilor în aceste țări și calitatea școlilor în care se predă iudaismul au contribuit fără îndoială la această creștere.

Dacă se face o comparație între situația învățămîntului evreiesc din Anglia și cea din Canada, rezultă că, în timp ce majoritatea școlilor de zi din Anglia beneficiază de sprijin guvernamental, în Canada mai puțin decît jumătate din școlile de zi (îndeosebi cele din provincia Quebec) primesc o subvenție mai substanțială din partea guvernului. În Anglia, unde populația evreiască de vîrstă școlară este considerabil mai mare decît cea a Canadei, procentul de participare în învățămîntul evreiesc este și el cu mult mai mare (55% față de 39%). În schimb, procentul celor înscriși în școli de zi este în Canada de două ori mai mare decît în Anglia (63% față de 31%).

Un caz particular prezintă Franța, unde în a doua jumătate a deceniului al șaselea și începutul celui de-al șaptelea a avut loc o imigrare masivă din țările Africii de nord, care a mărit mult populația evreiască a Franței. Înscrierile în școlile evreiești au crescut substanțial între 1966 și 1980, de la 13 000 la peste 20 000. Aproximativ jumătate dintre copiii care capătă educație evreiască frecventează școli de zi, restul urmînd școli cu program incomplet. În ciuda creșterii rapide a numărului de elevi din școlile evreiești, proporția lor în totalul copiilor evrei de vîrstă școlară este încă cea mai scăzută (22%) dintre toate comunitățile evreiești din țările mai importante din Vest.

În ce privește Oceania, se pare că procentul de cuprindere a copiilor în școli evreiești este de cel puțin 54% și poate chiar mai înalt decît în Africa de sud, dacă nu se ține seama de cei înscriși în învățămîntul preșcolar. Pe cînd în Australia proporția copiilor înscriși în

școli evreiești arată o tendință de creștere, în Noua Zeelandă cuprinderea copiilor oscila între 20—40%.

Pe întreaga Diaspora, cifrele arată o scădere substanțială a numărului copiilor evrei care frecventează școli evreiești, dar arată și o stabilitate relativă a procentajului copiilor evrei de vîrstă școlară înscriși în aceste școli. În spatele acestei stabilități globale, pe lângă diferențele mari de la o regiune sau țară la alta, se remarcă, de asemenea, o creștere a numărului și procentajului de elevi înscriși în școli de zi, concomitent cu o descreștere a procentajelor celor înscriși în școli cu program incomplet.

În general, la un moment dat, numai puțin peste o treime din copiii evrei de vîrstă școlară din Diaspora frecventează o școală evreiască, deși procentul celor care au frecventat vreodată o școală evreiască este cu mult mai mare.

În cele mai multe țări există o diferență mare între numărul elevilor înscriși la școli primare și al celor din școlile evreiești secundare. Aceasta pentru că, în mod obișnuit, scurt timp după ce devin Bar Mițva, copiii termină frecventarea școlilor evreiești.

După părerea cercetătorilor situației învățămîntului evreiesc în Diaspora, încercările de a crește numărul celor înscriși în școlile evreiești prin recrutarea de noi elevi au mai puține șanse de reușită decît prin încurajarea elevilor existenți de a-și prelungi studiul. Se apreciază că frecventarea sau nefrecventarea școlii evreiești nu este, pur și simplu, o chestiune de „cerere”, creată de numărul copiilor, combinat cu suma interesului părinților și al copiilor pentru școala evreiască; ea este și o alegere în mod sistematic de noi date privind numărul și caracteristicile școlilor, ale învățătorilor, ale elevilor din aceste școli. În ciuda acestor dificultăți, munca de cercetare și în acest domeniu continuă, atât la Universitatea Ebraică, din Ierusalim, cit și în alte instituții de învățămînt din Israel și din Diaspora.

Oricine își poate imagina dificultatea elaborării unei statistici reale privind școala evreiască pe întreaga Diaspora, precum și a culegerii în mod sistematic de noi date privind numărul și caracteristicile școlilor, ale învățătorilor, ale elevilor din aceste școli. În ciuda acestor dificultăți, munca de cercetare și în acest domeniu continuă, atât la Universitatea Ebraică, din Ierusalim, cit și în alte instituții de învățămînt din Israel și din Diaspora.

Episod de Alia

După crearea statului Israel, 11 familii de marani cetățeni italieni rezidenți la Liège (Belgia) au hotărît să revină oficial la religia strămoșilor lor și să facă Alia. Este vorba despre vechi familii de mineri veniți de prin părțile meridionale ale Italiei în Belgia, în căutare de lucru.

Confirmarea apartenenței lor la iudaism n-a fost o treabă ușoară, cazul fiind testat din comun. A fost nevoie ca însuși Marele Rabin al Italiei, Elvio Toaf, să plece la Liège pentru a se convinge că faptele erau curate, că într-adevăr era vorba de marani. Li s-a dat astfel posibilitatea de a se considera, de fapt și de drept, evrei. Încheierea acestei prime etape a fost sărbătorită în cadrul unei ceremonii, la care au asistat autoritățile religioase și comunitare din Liège și Bruxelles, precum și delegați ai Agenției Evreiești.

Din cei 69 de marani, doar 22 erau adulți. Majoritatea celorlalți erau în vîrstă de sub șase ani. Unul dintre ei, Carmine Pellicotti, care atunci avea 17 ani, a relatat unui ziarist odiseea lor. „Eram dispersați și pierduți unii de alții; ne-am descoperit și am format acest grup. În sfîrșit a venit momentul realizării visului nostru comun: să plecăm și să trăim în Israel”.

Deși condițiile lor materiale s-au îmbunătățit simțitor, ceva îi împiedică să-și găsească liniștea. Toți erau evrei care își ascunduseră originea și credința, așa cum apucaseră din bătrîni. Un caz tipic este chiar al familiei lui Carmine Pellicotti. Tatăl său, Nicolino, născut la Larino, în regiunea Campobasso, nu-și cunoștea adevăratul nume de familie. Orfan fiind, a fost crescut de bunicul său. Abia după ce s-a făcut mai mare și a trebuit să părăsească satul pentru a-și căuta de lucru, bunicul i-a destăinuit că era marani. Nicolino lucra ca tractorist într-o fermă, unde a aflat că mai există unul care este maran. El a considerat opera providenței apariția acestei ocazii și a cerut de îndată mîna fiicei camaradului său. Nu vroia să se însorească cu o fată de maran. Ca toți ceilalți bărbați din grupul său, el a fost circumcis la naștere, dar de către un medic. Soția sa aprindea vineri seara luminările de Șabat.

După întoarcerea lor din Belgia în Italia, unde forurile religioase făcuseră forme necesare pentru atestarea apartenenței lor la iudaism, plecarea definitiv în Israel. Unul dintre ei, Marone, a povestit că în timpul celui de-al doilea război mondial el s-au ascuns de naziști, deși oficial erau cunoscuți ca fiind creștini. „Dar noi ne simțeam diferiți de ceilalți și oamenii își dădeau seama”. Făcîndu-se purtătorilor de cuvînt al întregului grup, Marone a adăugat: „Noi am hotărît să urcăm în Israel, să facem Alia, să trăim pe pămîntul Țării Sfînte”. După ce statul israelian a fost creat, ascultam Kol Israel. Niciodată n-am nutrit cu adevărat speranța că voi putea într-o zi să mă stabilesc în țara mea. Acum lucrul este făcut” — adăugă, la rîndul său, Nicolino.

Au trecut secole de la Inchiziția spaniolă. Și iată că se găsește și în zilele noastre marani, care, după peregrinări cu Tora în suflet, se afirmă ca evrei și fac Alia.

La o nuntă hasidică în Bnei Brak

La Curtea lui Wischnitzer Rebe, din cartierul religios Bnei Brak al Tel Avivului, nunțile au o culoare locală, au un specific al lor. Recent chiar a avut loc aici o nuntă și încă în ziua premergătoare, în prezența a numeroși oaspeți din Israel și de peste hotare, Curtea hasidică a căpătat un aspect ieșit din comun prin acel „mitvatant”, acel dans al mirelui cu mireasa din noaptea premergătoare nunții. Un dans nu prea obișnuit la alte curți hasidice.

Mirele, Baruh Șimșon, în vîrstă de 18 ani, proaspăt absolvent al unei ieșiva din Statele Unite, este fiul rabinului Mordehai Hager, frate bun cu Wischnitzer Rebe. Mireasa, în vîrstă de 17 ani, provine și ea dintr-o familie Hager; Miriam, studentă la un seminar pedagogic, este fiica rabinului Israel Hager, judecător la Tribunalul rabinic din Kiriath Wischnitz, în Bnei Brak.

În prezua nunții, mirele a oferit numeroșilor oaspeți un adevărat ospăț. La masă au cîntat klesmers (muzicanți reli-

gioși) și un cor urias al ieșivei „Bahurim”. A venit special din America să participe la nuntă Marshall Hatim Mendel Malmorstein, bine cunoscut în cercurile hasidice, care, în tot cursul serii, a recitat fără încetare versuri hazlii.

După masa de seară, conform tradiției, hasidimii necăsătorii au plecat. Ei nu aveau voie să asiste la intrarea miresei, condusă de rabinul Margalit Hager.

La ora 2 noaptea, în mijlocul sinagogii hasidimilor lui Wischnitzer Rebe, a început mitvatantul. Dansa mirele, îmbrăcat în caftan negru și ștreim, cu mireasa, îmbrăcată într-o rochie lila, cusută după model tradițional.

Aplauzele ritmate ale mulțimii de hasidimii, cuprinsă de o adevărată frenezie, serveau drept muzică însoțitoare dansului. Se înțelegea de la sine că, în tot timpul dansului, cei doi tineri nu s-au privit, nici măcar pe furiș!

Simboluri iudaice

Reîntoarcerea în țară a Eminenței Sale și a doamnei dr. Moses Rosen

(Urmare din p. 1)

Eminența Sa a făcut o largă expunere asupra situației și nevoilor actuale ale Secției de asistență socială a Federației Comunităților Evreiești, făcând, totodată, un apel pentru o creștere a ajutorului acordat.

Dr. H. Taub și vicepreședintele Ralph Goldman, precum și ceilalți membri ai Consiliului de conducere au omagiat pe dl Șef Rabin și conducerea F.C.E. pentru programul umanitar pe care îl desfășoară, spre a face ca ajutoarele să-și atingă scopul, pentru instituțiile, unice în felul lor, create în România, în slujba evreilor bătrâni, fără familie și în suferință, și au manifestat întreaga bunăvoință în tratarea diverselor probleme ce s-au pus.

Conducerea „Joint”-ului a omagiat guvernul României socialiste, pe președintele țării, domnul Nicolae Ceaușescu, pentru înțelepciunea și omenia cu care sînt soluționate problemele religioase, culturale și sociale ale populației evreiești și și-au exprimat speranța într-o colaborare rodnică și în viitor.

Eminența Sa a acordat interviuri diverselor organe de mass media americane care i s-au adresat.

Reîntors în Israel, la 8 februarie a.c., Eminența Sa a continuat activitatea D-sale la Universitatea Bar Ilan.

În ziua de 16 februarie, Departamentul pentru Cultură și Educație al Agenției Evreiești a dat o recepție în cinstea D-sale, recepție care s-a bucurat de o largă participare a numeroase personalități. Au luat cuvîntul, robind impresiionante omagii la adresa șefului cultului mozaic din România: Marele Rabin al Franței, René Samuel Sirat, dr. Tavin, președintele departamentului, prof. Gvariah, conducătorul lui „Hidon Hatanach”, Dubi Bergman, directorul ge-

neral al departamentului, dr. Chaim Peri și Benzion Fischler. Eminența Sa a răspuns printr-o disertație biblică, din care publicăm fragmente în pagina ebraică a revistei noastre.

Dna Ester Rubin, văduva primului ambasador al Israelului în România, regretatul pictor Reuven Rubin, a dat, de asemenea, o recepție în cinstea domnului și doamnei dr. Moses Rosen. Au luat parte distinși oameni de cultură și artă. A participat Excelența Sa dl ambasador al R. S. României în Israel, Constantin Vasiliu.

În timpul recepției a fost rulat filmul, realizat de cunoscutul și talentatul regizor Andrei Călarășu (text Micha Inon), dedicat sărbătoririi celei de-a 70-a aniversări de la nașterea Eminenței Sale, sărbătorire care a avut loc, la București, în luna iulie 1982.

În ziua de 15 februarie a.c., la invitația dlui Itzhak Artzi, ajutorul de primar al Tel Avivului, Eminența Sa a vizitat școala „Alliance Israélite”, unde a asistat la un concurs original între elevi, cu tema „România de azi”. Elevii au demonstrat, printr-un sistem interesant de jocuri, expoziții ș.a., cunoștințe profunde atât despre România și viața ei culturală, economică, artistică, cit și despre comunitatea evreiască din această țară. Eminența Sa a vorbit elevilor, felicitându-i atât pe ei, cit și pe profesori pentru succesele obținute și arătînd că această înțelegere este un model de educare a tineretului, în spiritul păcii și al armoniei între popoare. A fost de față dl Costache Vasile, secretarul Ambasadei R. S. României în Israel.

Încă o călătorie a Eminenței Sale, plină de roade bogate în slujba obștii, a patriei și a păcii.

BARUCH HABA !

Dr. Tavin predă Eminenței Sale medalia de argint pentru „Opera vieții sale”

O Bar-Mitzva impresionantă

Familia Șoșani (fost Voiculescu) sînt „Gherei-Tzedek”, neofiti la credința Torei. În urmă cu peste 20 de ani, Eminența Sa, după ce s-a convins de sinceritatea sentimentelor lor religioase — condiție esențială pentru a se putea trece la iudaism —, le-a aprobat intrarea în comunitatea noastră.

Obștea evreiască i-a cunoscut și a urmărit autenticul lor iudaism. Nelipsiți de la Templul coral, dimineața și seara, tatăl și fiul (Lewi) deveniseră „stilpii” minianului de rugăciune.

Lewi a devenit unul dintre cei mai buni elevi ai Talmud Torei. Pe cheltuiala obștii, el a fost trimis, pentru un an de zile, la Ieșiva — școală teologică — din Aix-les-Bains (Franța).

De mulți ani ei trăiesc în orașul sfînt, Ierusalim. Mama, soră de caritate, lucrează la spitalul „Hadassa”, tatăl este contabil-merceolog. Lewi a învățat la Ieșivat Hakotel și acum își termină serviciul în Zahal.

Ceilalți copii învață și ei la o școală religioasă și sînt buni elevi. Ei își trimit, de ani de zile, în mod regulat, „notele” binefăcătorului lor, Eminența Sa, ca să-l bucure cu opera de educare ce a făcut-o cu dinșii.

Iosi, „kidușitul” (rostea, în fiecare vineri seara, la Templul coral, ruga de Kiduș), a ajuns la Bar-Mitzva.

Aceasta s-a oficiat la Zidul de Ap (Kotel Hamaaravi). Eminența Sa a pus să ia personal parte. Iosi a citit un pas din Tora și a primit binecuvîntarea dl Șef Rabin.

Iată-i, în fața Sului Sfînt, pe Iosi Lewi, stînd lîngă Eminența Sa, în timpul oficierei.

MAZAL TOV !

La ceremonia de Bar-Mitzva

Marele Rabin al Franței, René Samuel Sirat, felicită pe dl Șef Rabin dr. Moses Rosen

DECESE

În cimitirele Comunității evreilor din București, în perioada 23.I.—22.II.1983, au fost înmormîntați următorii:

Gross Strul (73 de ani), str. Cara Anghel 5; Meltzer Herman (82), str. Vlad Turduț 74; Iancu Ana (86), str. Cimpia Turzii 10; Bercoviți Zisu (92), str. Plantelor 11; Cohn Aneta (78), str. Banu Măraș 35; Goldring Jose (66), str. Justiției 66; Goldner Aron Leib (84), str. Iulius Fucik 36; Beniaminovi Benia (94); Mark Rașela (78), Goldschleger Suzi (81), Cusmaru Moise (82), Goldenberg Isaac (68), Căminul „Amalia” și Șef Rabin dr. Moses Rosen”; Schwartz Matilda (78), Alea Compozitorilor 13; Weintraub Beno (81), str. Postăvaru 3; Rosenberg Ida (75), str. Dumbrava Roșie 9; Bucholtz Estera (79), str. Rovine 3; Cotariu Slina (Sabina) (82), Piața Cosmonautilor 1 A; Meerovici Ida (75), str. Ștefan Mihăileanu 11; Meerovici Solomon (77), Mișnover Solomon (76), Abramovici David (76), Căminul „Martin Băluș”; Tomescu (Froimovici) Mauriciu (61), str. Colymbel 2; Roman Rozalia (81), Piața Kogălniceanu 8; Cohn Cerna (81), Calea Moșilor 251; ing. Rosner Wilhelm (60), str. Alex. Moghioroș 18; Schönfeld Clara (81), str. Cpt. Proefșeu 19; Sonnenreich Haim (73), str. Barajul Bicaz 9; Neuman Hana (65), B-dul 1 Mai 164; Gheorghiu Arnold (84), Piața Nașunilor Unite 3—5;

Condor Marcel (77), str. Plantelor 82; Cornea Samuel (77), Șos. Ștefan cel Mare 58; Edelhaide Meir (77), str. Straja 7; Herdan Toni (86), str. Brezoiu 38; Rafail Rudolf (83), Intrarea Odobești 6.

Un pios omagiu scumpului, neprețuitului și neuitatului nostru

CAROL WEINTRAUB

la împlinirea a șase ani, la 4 martie a.c., de la despărțire.

Fie-i memoria binecuvîntată!

Prof. Weintraub Goldstein Luța și familia

Doctor Marius Bernfeld anunță, cu tristețe, că se împlinesc 46 de ani de la moartea bunicului meu

doctor NATHAN BERNFELD

Meirovici Moise Avram — soț, întreaga familie, cu nemărginită durere, anunță comemorarea a 30 de zile de la decesul mult iubitei noastre

IDA MEIROVICI

la 16 martie a.c., ora 9, la Templul coral. Amintirea ei va rămîne veșnic în gîndurile și sufletele noastre!

Enoriașii evrei din Suceava, conducerea comunității, familia anunță, cutremurați de durere, încetarea din viață a lui

MEIR ZEILIG

A fost un tată de familie exemplar. Alături de soția sa, o adevărată „eșes hail”, și-a educat copiii, pe Micu, Puiu,

Mia, în spiritul prezenței permanente în miezul problemelor comunitare și al soluționării lor cu dăruire.

Faptele proprii, realizările urmașilor îi vor asigura o veșnică amintire binecuvîntată!

Lucia — soție, Carol — fiu, Clara — noră și Gitta — nepoată, anunță, cu aceeași durere, împlinirea unui an de cînd ne-a părăsit scumpul nostru

ABRAHAM LERNER

Amintirea lui va rămîne veșnic în inimile noastre!

Sofia Haia, adînc îndurerată, anunță că, la 28 februarie a.c., s-au împlinit trei luni de la moartea lui

IACOB MENDEL (79)

ceasornicar — Dej

Soțul, fiul și nora, cu profundă durere, anunță decesul iubitei lor soție și mamă adorată

prof. EDITH PARISER

Siret — Suceava

Prețuită de toți cei care au cunoscut-o. Înimmormintarea a avut loc la Suceava, joi 20 ianuarie 1983.

Nu o vom uita niciodată!

Comemorare

Și în acest an comunitatea noastră a comemorat ziua de 7 Adar, ziua nașterii și a morții lui Moșe Rabeinu, zi în care evocăm și amintirea rabinilor, hahamimilor, melamidimilor, conducătorilor de comunități și sinagogi care au muncit, dezinteresat, pentru binele obștei.

În predica ținută la Templul coral, Eminența Sa a evocat, totodată, și amintirea celor 689 de frați ai noștri care, încercînd să se salveze de urgia fascistă, au plecat, în 1942, cu vasul „Struma” spre Eretz Israel, vas care a fost torpilat, în ziua de 7 Adar, în mijlocul indiferenței cercurilor conducătoare occidentale, care au rămas surde la apelul acestor nenorociți ai soartei de a se interveni la Marea Britanie, pe atunci Putere mandatară în Palestina, pentru a li se permite să debarce în Țara Sfîntă, permisiune care le era refuzată.

Eminența Sa, asistat de dl Prim-Rabin I. M. Marilus și de dnii prim-cantori Jucovski și Harnik, a oficiat serviciul religios în memoria celor dispăruți.

Marele reviriment

(Urmare din p. 1)

cu zi de odihnă, ci sfinseste cu ea. Toate zilele ei (zilele evreului în Diaspora, zile cernite de amarul unei vieți mizere, plină de zbucium, de primejdii, de umilinți și de chinuri) converg spre un final pentru care merită să înduri vicisitudinile cotidianului. Heinrich Heine în a sa poezie „Prințesa Șabat” ne descrie pe evreul Ghetourilor, fugărit ca un ciine, scuiptat și batjocorit, care, la coborîrea umbrelor serii de Șabat, devine un suveran, iar bordeiul său se transformă, parcă printr-o magie baghetă, într-un palat în care pășește majestuosă „Prințesa Șabat”. Șira spinării evreului, cea încovoată de umilințe, se îndreaptă, căci de la apusul Soarelui de vineri și pînă la ivirea primelor stele simbată seara, evreul ignora realitățile înconjurătoare și se afla într-un castel al visurilor sale.

În Babilon ca și în Spania, în Olanda ca și în Polonia, în toate veacurile existenței lor, croitorilor și sacagiului, circumarilor și dulgherilor, masele truditoare evreiești, care se istoveau din zori pînă seara spre a aduce un codru de pine nevastei și copiilor, erau deci osindiți la ignoranță, căci n-aveau timp să se consacre studiului străvechilor foliante, găsseau în ziua de Șabat și în lăcașul sinagogii timpul și locul în care să se întoarcă la Tora, să soarbă din ineputabilele ei izvoare. Șabatul a constituit, necontenit, oaza cea binefăcătoare în mijlocul desertului unei existențe pline de suferințe, în care evreul uita realitatea și se refugia în lumea idealurilor sale, în care el redevenea un vrednic fiu al „poporului cărții”.

„Mai mult decît a păzit poporul evreu Șabatul, i-a păzit Șabatul pe evrei ca să nu dispară”, a spus marele gânditor evreu Achad Haam. Fără această zi-țel a săptămîinii, viața ar fi fost anostă, sacrificiile fete de număr ar fi fost lipsite de rost. Bucuria Șabatului alina rîni și turna puteri proaspete în minți și în suflete, pentru o altă săptămîină în care pîneau alte pericole, în care trebuiau înfruntate alte obstacole în calea vieții de evreu.

Zi de odihnă activă, zi în care creierul se îmbogățește cu cunoștințe și inima se înobilează cu simțăminte alese, Șabatul devine un popas de reconfortare spirituală și sufletească.

כלום יש בן זון „Toți își au perechea lor — s-a tînguit Șabatul în fața lui Dumnezeu. Duminică și luni, marți și miercuri, joi și vineri, numai eu, Șabatul, am rămas fără de pereche”.

כנסת ישראל תהי בן זון „Obștea lui Israel îți va fi perechea”, a replicat Cel Atotputernic (Midraș Raba).

Israel și Șabat pășesc îmbrățișați pe potecile eternității. Precum Șabatul are o dublă semnificație: una pur religioasă וזכר למעשה בראשית „simbol al Creației”, menită să amintească existența unui Creator, și cealaltă de esență națională, זכר למעשה „În amintirea ieșirii din Egipt”, cu scopul de a ne aduce aminte de actul de naștere al poporului evreu, la fel și entitatea aceasta unică care se numește „popor al lui Israel” are o dublă ființă, religioasă și națională, și aceste două elemente nu pot fi despărțite. Ele se întrepătrund și plămădesc laolaltă specificul Torei, chintesența iudaismului.

Șabatul a încoronat Creațiunea. Toate elementele au fost create în cele șase zile de muncă, dar pentru ca el să poată exista mai era necesar un lucru care era o condiție sine qua non: coeziunea. Fără de dînsa același Tohu Vavohu, același Haos din care s-au născut elementele, îi pînea ca să se întoarcă într-insul. Șabat-Șalom, Șabatul a adus coeziunea elementelor, armonia Creațiunii, Pacea în suflete.

ALTERNANȚE

„Căci norul lui Dumnezeu era ziua deasupra Templului, iar noaptea focul era în el, în văzul întregii case a lui Israel în toate peregrinările sale” (Exodus 40, 38).

Cartea Exodus ia sfîrșit cu cele două fragmente ce se citeșc în acest Șabat. Cu aceasta am străbătut cele dintîi etape din drumul istoric al iudaismului.

Zi și noapte. Lumină și întuneric. Iată alternanțele ce răd din paginile acestei cărți. Bezna sclaviei din Mîitram ia sfîrșit și cîntecul eliberării răsună pe malurile Mării Roșii, vestind zorile libertății. Foamea și setea din timpul peregrinărilor prin desert fac să coboare iar umbra în suflete, dar mana cerească și minunatele ape care ținesc la Mara luminează iar inimile. Întunecate forțe ale agresiunii amalekite se năpustesc asupra lor căutînd să-i nimicească, dar minunea credinței pe care le-a picurat-o Moșe în suflete le dă puteri să învingă răul.

De pe culmile sinaitice coboară spre ei lumina învățăturii. Decalogul risipește negurile instințelor primitive și răspîndește razele binefăcătoare ale dragostei de oameni. Cartea cea sfințită a Torei e pe drept cuvînt asemuită unei făclii, căci ea împrăștie ceața ignoranței și dă credincioșilor ei puterea de a învinge toate obstacolele ce li se pun în cale, arătîndu-le țelul spre care trebuie să se îndrepte.

Templul cu al său candelabru cu șapte brațe e un alt simbol al luminii, dar păcatul slujirii vițelului de aur arată că ei mai orbecăiesc în întunericul predeceșilor idolatre.

Zi și noapte. Întuneric și lumină. De-a lungul mileniilor care au urmat, au fost rare epocile luminoase și nenumerate cele în care noaptea a coborît în jurul nostru. Întotdeauna însă „norul divin” se afla deasupra corturilor noastre, nici un moment n-a încetat să ardă focul credinței „în văzul întregii case a lui Israel în toate ale sale peregrinări”.

E deci o înălțare între conținutul acestui verset, care încheie lectura celei de-a doua cărți a Bibliei și urarea pe care ne-o facem reciproc la sinagogă, după ce am terminat citirea cărții „Hazac”. Putere, Sorbim putere din izvorul cel necesar al învățăturii și fiecare din capitolele ei ne călește sufletele, ne oșește conștiințele și ne dăruiește cea mai de neînvins dintre forțe: cea morală.

LA HEVRA-ȘAS

Simbată 26 februarie a.c. (Șabat Zachor). Eminentă Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a ținut la Hevra-Șas de la sinagoga A. B. Zissu tradiționalul curs de învățătură talmudică (Talmud Bavli, Tratatul Ioma, folio 66^b b).

După curs, Eminentă Sa a rostit o di-zertație religioasă, care a fost urmărită cu nesaț de enoriași.

A urmat o tradițională masă (Șalos Seudot), oferită de Eminentă Sa în memoria surorii sale Rabineasa dr. Betty Gottlieb ז"ל (soția fostului Prim-Rabin din Glasgow dr. Wolf Gottlieb, actualmente cu reședința la Ierusalim), al cărei Iahzeit (Ziua morții) este în 19 Adar. Dl Prim-Rabin I. M. Marilus a rostit la această masă „Divrei Tora” (Învățătură sfîntă) în memoria defunctei.

Fie-i amintirea binecuvîntată!

Stînga: Cinci fete Bat-Mitzva din Bacău. Dreapta: Suceava. Participanți la ediția a II-a a „colocviului „Învățăm din lucrările Eminenței Sale”

Din comunitățile noastre

UN ZÎMBET DĂRUIT AMURGULUI

Aparent, căminul de bătrîni pare un refugiu-limită. Aparent numai. În esență, a vorbi despre căminele de bătrîni înseamnă a vorbi despre încercarea continuă a omului de a învinge invincibilul: singurătatea, neputința sau, altfel spus, senectutea în formele ei cele mai dramatice.

Secvențele pe care le-am surprins, vizitînd căminele evreiești din Capitală, conferă valențe noi valorilor clasice de luptă împotriva intemperțiilor condiției umane. Ceea ce contează este simbolul din afara timpului, sau, mai bine zis, împotriva celui „fugit irremediabile tempus”. Trebuie să adăugăm la aceasta concepția iudaică despre lume, tot ceea ce precizează Biblia și înțelepții noștri referitor la una din virtuțile iudaice fundamentale: caritatea. Să încercăm, așadar, să trans-

(„ultimul, dar nu cel din urmă”), veghem ca, prin păstrarea tradițiilor noastre strămoșești, viața la cămin să devină o prelungire a vieții de familie duse de fiecare înainte de venirea aici.

— Ce vă preocupă în prezent?
— Perfecționarea sistemului de difuzare și citire a presei, a cărților de beletristică și înființarea unui grup de însoțitoare pentru cei care au greutăți la mers. Asta, în principal. Dar probleme, mai mari sau mai mici, care se ivesc permanent, nasc un număr direct proporțional de preocupări.

La Căminul „Martin Băluș” am cerut permisiunea dlui Stancu, directorul căminului, să putem face cunoscuți publicului cîțiva factori ai motivării reciproce om-bucurie de a trăi. Fiindcă, luptînd

Artiști de la Operă și Operetă după un spectacol oferit la Căminul „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen”

formăm imaginile în cuvinte, imagini care nu provin decît dintr-o plasticizare a abstractului (conceptul sus-amîntit).

Cum se pot opera schimbări în structura timpului? La această întrebare ne răspunde prof. dr. Marcel Saragea, directorul Căminului de bătrîni „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen”.

— M-aș face vinovat de un fals realism dacă aș începe să vă vorbesc despre elizirul tinereții, căutat de alchimistii medievali, ne mărturisește interlocutorul. Ați vizitat căminul, ați stat de vorbă cu cei aflați aici...

— E o privire din avion, îl întrerup. Am petrecut în cămin doar cîteva ore. Des. vă consacrați aici cea mai mare parte a acestui dar fără preț numit timp. Traduceți-mi, vă rog, sensul personal pe care-l dați cuvîntului.

— Voi încerca s-o fac „nu prin vorbe, ci prin fapte”. Numărul mare de personal medical-administrativ-gospodăresc nu reprezintă doar o cifră statistică; reprezintă curățenie, sănătate, viață. Un exemplu ilustrativ care răspunde punctului unu al acestei enumerări: se spală zilnic 500 de cerceafuri și toată lenjeria necesară bătrînilor. În ciuda vârstei lor înaintate și a incontinenței uron, intri în orice cameră, în orice colț al căminului ca într-o farmacie. Folosim o terapeutică la nivel fizic (gimnastică medicală, cabinet stomatologic, ergoterapie, laboratoare dotate cu aparatură modernă, internări în clinici de specialitate pentru cei ce nu pot fi tratați în cămin) și una la nivel sufletesc (excursii cu autocarele O.N.T., spectacole oferite de actori de prestigiu, de la Operă, Operetă, T.E.S. și alte teatre din București). Și „last but not least”,

împotriva propriei incapacități, omul descoperă forța posibilă a creației: dezavuat de timp, omul care crede că devine inutil, abandonat se redescoperă apt să opună amenințărilor decreștinării demnitate, dinamism, triumf asupra materiei.

În afara asigurării unor condiții de cazare și igienă optime, a respectării stricte a legilor cașrutului, a practicii terapeutice medicale și morale de un real succes, cîteva fapte de viață vin să ilustreze cu forța penetrantă a concretului, ridicat la rang de simbol, cele afirmate mai sus. Un pensionar încă „activ” ca Leo Sigaler este sufletul vieții religioase de aici. Dl Ilie Segal din acest cămin împlinește curînd 100 de ani, dar e ținut la pat. Fiica lui, Mina Erlich, ea însăși în vîrstă de aproape 70 de ani, vine zilnic la tatăl ei. Toți bătrînii sînt ajutați, după nevoi, de personalul căminului, dar Mina vine pentru ca tatăl ei să simtă, în plus, și dragostea filială. Sarei Nadler (86 de ani), lui Simon Goldstein (79 de ani) li s-a redat vederea. Autorul acestor complicate intervenții chirurgicale, executate cu înaltă competență, este doctorul Cicerone Cristea, un om de mare omenie. Cazul nu e singular. Asistați Căminului „Martin Băluș” sînt ajutați cu promptitudine, de cîte ori e necesar, de specialiștii din cadrul unităților sanitare de stat. Cei de aici doveștitor o netăgăduită vioiciune intelectuală.

Dacă la Căminul din Calea Căldărașilor nr. 18, condus de dna Lili Weissblüth, domnește o atmosferă de caldă intimitate, aceasta s-ar datoră, la o primă vedere, capacității restrînse a căminului. Dar, la o privire mai atentă, atît cit ne permite timpul scurt pe care-l avem la dispoziție, constatăm că sentimentul unei adevărate familii pe care-l au puținele pensionare ale acestui cămin este rodul devotamentului, puternicei sensibilități și receptivității la suferință manifestate de dna Lili Weissblüth și de întregul personal, care o ajută. De curînd, asistatele acestui cămin au sărbătorit-o pe veterana lor, Frieda Rosenthal, care a împlinit 96 de ani. Ca și Ilie Segal, ca și atîția alți asistați de la căminele „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen” și „Martin Băluș”, aniversarea vorbește de la sine despre „pașii de viață lungă” la care cei ce veghează la bunul mers al acestor lăcașe împotriva Răului îi invită pe toți cei ce pot beneficia de aceste condiții optime de viață materială și spirituală.

Omul este obiectul și — chiar dacă sună patetic — sacralitatea universurilor. Este un deziderat al eticii iudaice pe care directorii, medicii și întreg personalul căminelor, conducerea F.C.E. și C.E.B., frații noștri evrei de peste ocean, sprijinind acțiunea „Joint”-ului, îl împlinesc cu fișcul celor meninți să fie ceea ce sînt.

E. SUHOR

BARBIE — O LECȚIE A ISTORIEI DE O STRINGENTĂ ACTUALITATE

„Pe coperta celui mai recent număr al revistei „Tribune juive“, o fotografie emoționantă: luată cu puțin timp înainte de război, ea înfățișează pe cei trei copii ai doamnei Benguigul: Jacques, 13 ani, Richard, 6 ani, și Jean-Claude, 5 ani. Trei, Doamne, și toți trei vor fi, în aprilie 1944, deportați, din ordinul expres al șefului Gestapoului din Lyon, la Auschwitz, de unde nu se vor mai întoarce. Chipurile lor gingașe, privirile lor duioase justifică legenda înscrisă, cu litere mari, sub fotografie: „Acești copii care îl condamnă pe Barbie“.

„ACEȘTI COPII ÎI CONDMANĂ“

„În cuprinsul revistei, o altă fotografie cutremurătoare îi arată pe membrii familiei Halaunbrenner, între care copilul cel mare, Leon, deportat în septembrie 1943, și surorile mai mici, Mina, 8 ani, și Claudine, 4 ani, care vor fi deportate în aprilie 1944; tatăl, Iacob, va muri împușcat în pînălele Gestapoului din Lyon.

Sînt doar două din familiile victime ale călăului nazist Barbie. Doar două din multele familii care n-au încetat să-și plîngă ființele scumpe pierdute, n-au ostenit să lupte pentru depistarea și prinderea acestuia și care, acum, cînd Barbie a fost deferit justiției franceze, sub învinuirea de „crime împotriva umanității“, cer insistenț să se facă lumină și dreptate. În numele spiritului de justiție, al interesului întregii umanități ca asemenea crime ca cele comise de Barbie să nu mai fie posibile.

„SS-ISTUL A ÎNCEPUT AICI“

Așa cum am arătat în precedentele numere ale revistei noastre, „dosarul Barbie“ a revenit în actualitate, spre sfîrșitul lunii ianuarie, cînd criminalul de război, condamnat la moarte în contumacie de două ori (în 1952 și 1954), în Franța, a fost arestat în Bolivia și, sub presiunea opiniei publice mondiale, în sfîrșit expulzat în Franța. Evenimentul a readus în actualitate biografia odiosului personaj. El face parte din galeria monstrilor nazisti de teapa unui Martin Bormann, succesorul prezumat al lui Hitler; a unui Joseph Mengele, medicul-asiin de la Auschwitz, care, în fața cuptorului din lagăr, exclamase: „Aici evreii intră pe usă și ies pe coș“; Walter Rauff, responsabilul „camerelor de gazare ambulante“, în care și-au găsit moarte peste 100.000 de evrei; Alois Brunner, colaboratorul lui Eichmann în planificarea deportărilor, și alții care, grație complicităților de tot felul, au izbutit să scape pînă acum de ispășirea pedepselor, pe deplin meritate, la care au fost condamnați pentru crimele de război și crimele împotriva umanității săvîrșite de-a lungul anilor în care „cuma brună“ a bîntuit în cel de-al treilea Reich și în toate țările europene încăpute sub dominația hitleristă.

Klaus Barbie, SS-istul nr. 272284, își începe „cariera“ în 1935, dovadă în săvîrșirea fărâdeleilor naziste un zel pentru care este felicitat personal de Himmler. În 1940, s-a aflat, timp de peste opt luni, la Haga, unde conducea serviciul de reprimare a populației evreiești. „Barbie a început aici“ își intitulează ziarul „Allgemein Dagblad“ articolul, publicat recent, în care se referă la persecuțiile împotriva evreilor olandezi, ordonate de acest călău; iar directorul Institutului olandez de documentare mondială (RIOD), Harry Paape, a arătat, pe baza documentelor pe care le deține, că Barbie este răspunzător de deportarea a 300 de evrei din Amsterdam în lagărul de la Mauthausen.

„MĂCELARUL DIN LYON“

Cîștigîndu-și asemenea „merite“, Barbie este învestit cu funcția de șef al Gesta-

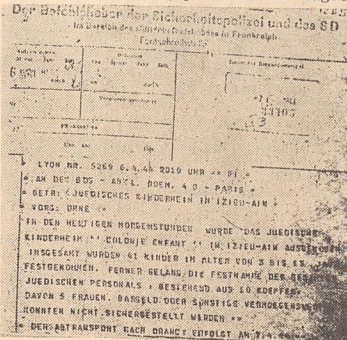
Familia Halaunbrenner, înainte de război. Trei dintre copii au fost deportați, iar tatăl lor a fost împușcat

poului din marele centru francez Lyon și din regiunea respectivă. În perioada din iunie 1943 și pînă în august 1944 în care a deținut această funcție, Barbie, dînd dovadă de o cruzime tipic hitleristă, a omorît, a torturat, a schingiuit și deportat mii de persoane, ceea ce i-a atras reputația oripilantă de „măcelarul din Lyon“. Victimele nelegiuirilor sale (4.000 de asasinare, 7.500 de deportări) sînt, în marea lor majoritate, evrei, dar și mulți neevrei, îndeosebi din rîndul mișcării de Rezistență franceze, dovedindu-se, o dată mai mult, că excese antisemite constituie preludivul nelegiuirilor împotriva patrioților și democraților, indiferent de naționalitate. Barbie a fost recunoscut ca responsabil de asasinarea lui Jean Moulin, președintele Consiliului național al Rezistenței franceze, conducătorul „poporului umbrelor nopții“, cum l-a denumit Malraux.

EPISODUL IZIEU ȘI ALTELE

Cel mai teribil rechizitoriu împotriva lui Barbie și, implicit, a nazismului îl constituie crimele comise de el împotriva evreilor. Unul din episoadele cutremurătoare se cheamă „Izieu“, după numele unui sat aflat la 70 km de Lyon. Aici, într-o fermă amenajată în grabă, și-au căutat refugiu 43 de copii evrei, între care și cei ai familiilor menționate mai sus. La 6 aprilie 1944, un camion cu hitleristi se postase în fața ascunzătorii, „prizonierii“ sînt imbarcați și transportați în lagărele morții și nici unul nu-și va mai vedea părinții. Reproducăm, după „Tribune juive“ facsimilul ordinului prin care copiii aflați la Izieu, precum și părinții care n-au consimțit să se despartă de ei au fost integrați în convoaiele morții.

Izieu este doar un episod; cite altele nu se înscriu ca tot atitea teribile capete de acuzare la dosarul Barbie? Între acestea, arestarea a 86 de funcționari ai filialei din Lyon a U.G.I.F. (Uniunea Generală a Israelitilor din Franța), transferați apoi în lagărul de la Drancy. Sau cazul convoiului 78, plecat la 11 august

Telegrama semnată de Barbie prin care anunță deportarea copiilor evrei din Izieu

1944 (dată la care aliații se găseau la porțile Parisului), prin care 650 de persoane, în majoritate evrei, dar și mulți rezistenți francezi (de altfel și printre aceștia mulți evrei), au fost trimiși în lagărele de la Struthof și Ravensbrück. Deportatii sînt transportați în condiții care fac ca mulți dintre ei să nu mai ajungă vii la destinație. În toate aceste cazuri, ordinele de deportare erau date de Barbie, care, de altfel, este autorul expresiei cînice: „deportat sau împușcat tot una e“.

Privitor la toate aceste nelegiuiri există documente zguduitoare, mărturii ale unor supraviețuitori, iar „Yad Vashem“ a pregătît un nou dosar cu mărturii care îl acuză pe Barbie ca pe unul din principalii răspunzători ai Holocaustului.

„VINĂTOAREA“ LEGITIMĂ

Pentru că asemenea crime nu pot și nu trebuie să rămînă necunoscute și nepedepsite, familiile victimelor au inițiat, în perioada de după război, o adevărată „vinătoare“ după Barbie, ca, de altfel, și după alți călăi nazisti care au dat bir cu fugiții. Este, îndeosebi, meritul avocatului Serge Klarsfeld și al soției sale, Beate, care, acționînd în numele familiilor victimelor, dar și al propriilor lor conștiințe, nu au precupețit nici un efort pentru prinderea, judecarea și condamnarea lui Barbie, refugiat în Bolivia, sub numele fals de Klaus Altmann. Aici, bucurîndu-se de înalte protecții, „măcelarul din Lyon“ devine om de afaceri și, în același timp, organizează comandouri armate („Logodnicii morții“), la dispoziția forțelor reacționare din America Latină. Treburile îi prosperă pînă la recenta schimbare de regim din Bolivia, în urma căreia este arestat pentru o „excrocherie“ relativ minoră. Faptul este însă folosit de autoritățile boliviene pentru predarea lui Barbie Franței, nu cu titlu de extrădare, cum s-a cerut în repetate rînduri de la Paris și Bonn, ci de exilare — pentru obținerea prin fals a naționalității boliviene.

Chiar și după arestarea sa în Bolivia, Barbie nu a renegat trecutul său nazist, a manifestat, în continuare, cel mai respingător cinism. „Nu cred — a declarat „măcelarul din Lyon“ într-un interviu — că au pierit 6 milioane de evrei: dar dacă ar fi pierit și mai mulți, ar fi însemnat că noi am lucrat și mai bine“.

SIMPLĂ COINCIDENȚĂ?

Simplă coincidență sau act providențial: arestarea lui Barbie și evocarea crimelor sale s-a produs exact în zilele cînd omenirea civilizată a marcat 50 de ani de cînd, la 30 ianuarie 1933, Hitler a preluat puterea în Germania, inaugurînd cea mai neagră și mai cumplită epocă din istoria omenirii. Data semicentenară a prilejuit, în diferite țări europene, impresionante manifestări, sub lozinci ca „Niciodată fascism, niciodată război!“. Totodată, această acțiune a pus în evidență o ca mare parte a populației din R.F.G. și din alte țări europene, formată în proporție de peste 50 la sută din ții-

neri născuți după 1945, fie că ignoară crimele fascismului, fie că nu resimte nici răspundere pentru trecutul fascist. Cel mai grav este însă faptul, apărut recent, că nostalgia după epoca „fîmbrului“ persistă, că neonazismul devine mai mult o realitate pregnantă, care găsește expresie în reeditarea elucubrărilor teoretice rasiste și în practicile lente, la care recurg organizații create după tiparul nazist și cu conducători care se vor noi „fîhleri“. Azi, ca și ieri, ban și fermentul diferitelor forme ale fascismului îl constituie antisemitismul, atâtea de singuroase pe rue Copernic și rue des Rosiers din Paris, ca și cele împotriva sinagogilor din Viena, Bruxelles, Anvers etc. fiind edificatoare în această privință. Orice forme ar îmbrăca antisemitismul, oricine ar fi interesat în cultivarea lui, orice pretexte s-ar încerca să se invoce pentru alimentarea lui, nimic nu poate face să se ignore imensul rău pe care l-a adus omenirii nazismul și nici ce tragedie ar însemna pentru cauza democrației și progresului reeditarea lui în prezent.

În acest context internațional, apăsîmpede întreaga semnificație și actualitate a procesului intentat lui Barbie. Nu s-a precizat încă data acestui proces; probabil nu mai devreme de un an. Nu se așteaptă nici o sentință capitală, pedepsa cu moartea fiind abolită în Franța. Cu toate acestea, procesul lui Barbie trebuie să fie nu doar un act justitiar, ci, mai curînd, un avertisment că fascismul, antisemitismul au devenit intolerabile pentru o ordine democratică și civilizată. Nu poate fi decît împărtășită declarația ministrului de externe francez, potrivit căreia „organizarea procesului Barbie este legitimă; ea nu vine să satisfacă o nevoie de răzbunare, ci trebuie considerată ca o punere în gardă împotriva unei întoarceri posibile a unor evenimente atît de tragice“. În același spirit s-a exprimat și presa internațională, cînd a arătat că „viitorul proces trebuie să devină o lecție a istoriei“ („Le Figaro“), că „prin procesul lui Barbie triumfă nu doar Rezistența anilor '40, ci rezistența în principiu, adică refuzul a tot ce îndepărtează sau domină libertatea popoarelor“ („Quotidien de Paris“), sau că „Barbie tradus în fața justiției semnifică refuzul de a uita; uitarea fiind numele paravanului în dosul căruia fascismul poate să renască“.

Noi, evreii, cei dintii, nu avem dreptul de a uita. Ne obligă la aceasta poruncile care ne impun să nu uităm pe amalekii dintotdeauna. Ne obligă Izkorul pe care-l rostim întru pomenirea celor 6 milioane de frați și surori pieriți Al Kidus Hašem. Să atribuim Izkorului rostul sensul pe care-l implică neapărat: acela de vigilență și rezistență față de hitlerii tuturor timpurilor, cu convingerea în triumful valorilor etice eterne ale iudaismului, ale umanității.

I. FINTINARU

Rugăciunea unui copil

Sema! — Ascultă! — acesta e cuvîntul martirilor, milioane de suflute smulse năpraznice vieții, în ceea ce, c-un termen intrat de mult în circulație și devenit astfel parte constitutivă a existenței noastre, e numit Holocaust. Este adevărat, Patruzeci de ani par suficienți pentru ca timpul să cicatrizeze răni, să astearne pacea împăcării cu ireversibilul. Și totuși... De ce comemorăm? De ce zgîndărim mereu dureri prea adînci, atît de adînci încît unii consideră că-i preferabil să ni le ținem bine zăvorâte?!

De ce arestarea lui Klaus Barbie ocupă spații atît de largi în mijloacele de informare?

Fac parte din generația celor care au văzut filmul „Procesul de la Nürnberg“, au citit „Moartea e meseria mea“, „Jurnalul Annei Frank“, generație care nu le-a trăit, nu le-a putea descrie. O las să vorbească, însă, pe Liliane Gerstein, care avea 11 ani cînd, simplu număr în convoiul nr. 71, organizat de Barbie, a fost trimisă la Drancy, pentru a fi, de acolo, trimisă la Auschwitz. Și iată o scrisoare a ei:

„Doamne! Ești bun, ești blind, dacă socotesc că mila și bunătatea Ta, revărsate asupra noastră, e nesfîrșită... Tu ești cel ce poruncește; Tu ești Cel ce judecă;

Tu ești Cel ce răsplătește pe cei buni și pedepsește pe cei răi. Doamne! După asta aș putea spune că nu te voi uita niciodată. Mă voi gîndi întotdeauna la Tine, chiar și în cele din urmă momente ale vieții mele. Poți fi sigur de asta. Ești pentru mine ceva ce nu pot să exprim în cuvinte, atît ești de bun. Poți să mă crezi. Doamne! Datorită ție am avut înainte o viață atît de frumoasă, am fost alintată, am avut lucruri frumoase, pe care alții nu le au. Doamne! După asta, te rog un singur lucru, adu-mi înapoi părinții, sărmanii mei părinți, ajută-i (încă mai mult decît pe mine) să-i revăd cit

mai curînd posibil, fă să revină încă o dată. Ah! Aș putea să-ți spun că aveam o mamă atît de bună, un tată atît de bun! Am atîtă încredere în Tine, încît îți mulțumesc dinainte“.

De ce capturarea lui Klaus Barbie ocupă spații atît de largi în ziare, la radio și televiziune?

Răspunsul își pleacă singur capul!

E. S.

* Text reprodus din „Tribune juive“ nr. 760 din 17 februarie 1983, p. 13.

Un Purim al tuturor generațiilor, un Purim pentru toți

S-au format tradiții noi în obștea evreiască din România. Momentele festive din calendarul nostru le sărbătorim împreună, întreaga obște din București și din celelalte comunități din țară:

Sederuri — cu sute de participanți, Hanuca — cu un „maraton” întru totul original, întreprins de Eminentă Sa și de soli ai săi, care vin în mijlocul obstilor să aducă cuvântul de lumină și îmbărbătare al iudaismului peren, Hamișa-Asar Bišvat — sărbătorit în toate comunitățile evreiești ca un mesaj al legăturii noastre cu Tora Sfântă, cea veșnic verde și cu rod bogat, Purim — moment de referință în șiragul de victorii ale dreptății imanente, sărbătorit și el la noi de o manieră unică în lume.

Și iată-ne în pragul acestui Purim 5743. Al citelea în istoria noastră milenară? Obștea îi simte apropierea și, după această nouă tradiție, s-a adunat ca să-l sărbătorească.

PURIMUL INCEPE LA TEMPLUL CORAL...

Sîmbătă 13 Adar 5743, seara. În Templul coral din București e prezentă o obște numeroasă, venită să petreacă Regina Sabat, care pleacă, și să împlinească sărbătoarea de Purim, care va începe imediat. Participă și membri ai Ambasadei israeliene la București, în frunte cu ambasadorul Zvi Broshi.

Și abia s-au stins ecurile rugii de Maariv, iar Eminentă Sa a făcut Havdala — momentul solemn al încheierii Șabatului — și intrăm în vesela și plină de semnificații „sărbătoare a Purimului.

o clipă atenția spectatorilor — a început cu un prolog jucat de cei mai mici învățăcei ai Talmud Torei și s-a încheiat, într-o viziune modernă, science-fiction, cu un... Purim cosmic în anul 2000.

Ce a fost între acești doi „poli temporali” ai spectacolului? /Dar ce n-a fost?! O voioasă derulare de imagini scenice, cuprinzînd muzică ușoară de nobilă factură — de la acest autentic festin melodic n-a lipsit aproape nici unul dintre compozitorii evrei de renume din spațiul muzicii ușoare românești: Elly Roman, Mișu Iancu, Henry Mălineanu, Laurențiu Profeta, Alexandru Mandi, Dan Mizrachy, Aurel Giroveanu, Edmond Deda —, precum și umor șarjat sau liric, poezie de aleasă ținută, ilustrate de cuplete, scenele, monoloagele, textele de cîntece semnate de scriitori cunoscuți, de încercați profesioniști ai genului, ca Dumitru Solomon, Octavian Sava, Victor Birlădeanu, Aurel Felea, Lucia Verona, H. Salem, Harry Negrin, Aurel Störin, Leo Schadach. Totul reunit într-un ansamblu revuistic plin de varietate și fantezie, sub bagheta de adevărat vrăjitor al scenei a regizorului Harry Eliad, în scenografia veselă și luminoasă a lui Iulius Meltzer și sub competența conducere muzicală a lui Adalbert Winkler. La capitolul realizării de ansamblu u putem să nu amintim și contribuția Tildei Urseanu, care a imaginat și pus la punct mișcarea scenică a copiilor, sunetul și luminile dirijate de mereu prezentul Alexandru Căltî, precum și savuroasa expoziție de caricaturi a lui A. Poch, intitulată sugestiv „Galeria Purimheim”.

În Cosmos... Cele trei stele din anul 2000 (Leonie Waldman, Rozina Cambos și Tricy Abramovici)

Corul „Șira Vezimra” entuziasmează...

Eminentă Sa dă citire Meghilei

Este reconfortant, educativ și plin de miez cuvîntul pe care Eminentă Sa îl rostește de la amvonul Templului, cuvînt pe care avea să-l rostească și în seriile următoare la spectacolele de Purim date în sala de festivități din str. Popa Soare, dar de fiecare dată cu alte idei și în altă formă, dovedind, încă o dată, că pe aceeași temă — în cazul nostru tema de Purim — se pot broda minunate cuvinte și în forme mereu inedite, atunci cînd bogăția de cunoștințe se îmbină cu căldura unei inimi mari și cu harul vorbitorului care își trăiește intens vocația de conducător.

Și cuvintele, pornite din inimă, au pătruns în inimi. Pe fețele celor prezenți se citea bucuria participării la această sărbătoare, care marchează una din minunile care au jalonat dramatica noastră istorie, minunea supraviețuirii, în ciuda uneltirilor atitor Hamani, care au vrut pierzania noastră. Și am înțeles cu toții cită dreptate avea Ben Gurion cînd spunea că „cine studiază istoria evreilor și nu crede în minuni acela nu e realist”. E un paradox care exprimă, totuși, o mare realitate, realitatea vieții unui popor plin de paradoxuri.

Spectacolul care a urmat a fost o cavalcadă de voioșie, de talent și dăruire a realizatorilor lui, a căror vîrstă merge de la trei ani pînă la maturii artiști amatori și profesioniști și talentați compozitori, autori, dirijori, conduși cu măiestrie de un regizor de excepție.

Da, Purimul începe la Templul coral!

...ȘI CONTINUĂ ÎN POPA SOARE

Se poate afirma, pe drept cuvînt, că Purimul 5743 — 1983 a fost și în sala de festivități din str. Popa Soare un Purim al tuturor generațiilor și pentru toate generațiile: ca un arc peste timp, spectacolul — care, în pofida „dimensiunilor” sale, devenite tradiționale, n-a oboisit nici

AMPRENTA SPIRITULUI EVREIESC

N-a lipsit, cu adevărat, nimic din această combinație complexă de gusturi și arome, purtînd, însă, toate amprenta spiritului evreiesc, a celui zîmbet printre lacrimi care ne-a dăruit, nu o dată, tăria supraviețuirii. Firește, pe primul plan s-au aflat „eroii” sărbătorii, personajele Meghilei: de data aceasta însă, cum am arătat, Ahașveros, Haman, Ester și Mordehai au fost „interpretați”, într-o joacă de o seriozitate aproape... matură, de copiii noștri scumpi, deștepti și frumuși de la Talmud Tora. Și însăși interpretarea lor ni s-a părut simbolică: generație după generație și-a amintit, își amintește și își va aminti de toți Hamanii ce au încercat zadarnic, de-a lungul istoriei, să ne ștergă de pe fața Pămîntului și ge-

nerație după generație i-a înfierat, cum au făcut și acești minunați copii, azi cursanți de Talmud Tora, mîine activi luptători contra oricărui antisemitism, împotriva oricărui rău! E un memento și un avertisment!

Să adăugăm la aceasta că la spectacole au ținut să participe, în plenitudinea talentului și forței lor artistice, prestigioase vedete ale teatrului și cîntecului evreiesc, plus un asemenea creator-interpret cum e caricaturistul Nell Cobar, proaspăt laureat al concursului de caricaturi din Montreal. Și astfel s-au perindat prin fața noastră, în acele serii de neuitat, marea Sedy Glück într-o succulentă „convorbire telefonică”, strălucita Rozina Cambos într-un „Clown” tragicomic, plin de semnificații umane, am putut asculta „vocea de aur” a Leoniei Waldman-Eliad aducînd un cald omagiu „muzicanților”, compozitorilor de muzică ușoară prezenți în sală, ne-am putut delecta cu verva ineputabilă a lui Tricy Abramovici, am ascultat substanțialul monolog al actorului și autorului Bebe Bercovici, ne-am încălzit inimile la flacăra lăuntrică a emoției pe care o degaja Rudy Rosenfeld, am savurat ironia de detașată nonșalanță a lui Theodor Danetti, ne-am bucurat de talentul și prospețimea revigorantă a celei mai noi generații a T.E.S.-ului — Elly Măguleanu, Maya Morgenstern, Oana Grupp-Măguleanu, Dan Schlanger. Și, tot în această succesiune de cîntece și glume, am făcut

un popas și în sferile înalte ale muzicii clasice prin excelentul violonist Avy Abramovici și dotatul său fiu Michael (alți membri ai familiei Abramovici au fost prezenți remarcabile în restul spectacolului). La toate acestea se cuvine adăugată — și subliniată cu căldura ce i se cuvine — contribuția tineretului obștii noastre în întrușipările ei cunoscute: formația de muzică pop „Menora”, cu interpretările și sonoritățile ei atât de pregnant contemporane, sub conducerea muzicală a lui Eugen Popescu-Doreanu, corul „celor mici”, dirijat cu dăruire de Otto Friedmann, și, în final, sub bagheta de specialist a lui Claudiu Negulescu, corul „Șira Vezimra”, cu cîntecele sale tradiționale, executate într-o dicție ebraică net superioară celei din anii precedenți, datorită îndrumării competente și perseverente a consilierului cu problemele de Talmud Tora. Programul de cîntece s-a încheiat cu noua compoziție muzicală semnată chiar de dirijorul corului, Claudiu Negulescu, „Azi e Purim, sărbătoare!”. Amintim totodată și aportul acelor inimoși „oameni din umbră”, fără de care reușita spectacolului n-ar fi fost, desigur, posibilă: melandim Marcel Segal și Richard Proch, acompaniatorii Clara Friedmann și Remus Teodorescu, precum și regizorul de culise, mașiniștii, minutorii de reflectoare etc. Totul a creat o ambianță deosebită, în care toți, indiferent de vîrstă, ne-am simțit pentru cîteva ore mai tineri.

Și nu trebuie omisă contribuția harnicilor lucrători ai Restaurării ritual, care au pregătit delicioasele prăjituri tradiționale, fără de care... Purimul nu e Purim.

...Oare prin ce s-a deosebit, totuși, acest Purim 5743 de cele din anii anteriori? Aparent a fost aceeași dezlănțuire de voioșie glumeată și muzical-dansantă, aceeași risipă de fantezie și talent. Și, totuși, nimeni nu poate afirma că, în ultimii ani, la noi, un Purim a semănat cu celelalte.

Purimul din acest an s-a caracterizat, mai ales, printr-o participare mai bogată și mai puternic afectivă a membrilor comunității evreiești la desfășurarea tradiționalei festivități de sîmbătă seara, cînd Eminentă Sa arăta, pe bună dreptate, că „asistăm în acest an la o participare ca în seara de Iom Kipur”. Este și aceasta o expresie a conștientizării iudaice a comunității noastre și, prin aceasta, Purim 5743 este o treaptă superioară în evoluția comunității evreiești din România.

Seară de Purim la restaurantul ritual din str. Popa Soare

OMAGIU

PREMIU

MONUMENT HEINE

EXPOZITII

NUMISMASTICA

NOUA CASĂ DE CULTURĂ „RASI“

MANUSCRIS

HRANA PENTRU VIITOR

REALEGERE

Isi Leiber a fost reales, pentru a doua oară, preşedinte al Consiliului Executiv al Evreilor din Australia.

CARTE

Între 25 și 30 aprilie a.c., sub egida municipalității din Ierusalim, a Asociației editorilor din Israel și a Ministerului Comerțului din această țară, la Ierusalim va avea loc cea de-a XI-a ediție a Tirgului internațional de carte. Această manifestare biennială, inițiată în 1963, s-a bucurat de o unanimă apreciere internațională, astfel că la ediția precedentă au luat parte circa 650 de edituri din toată lumea. În cadrul manifestărilor care vor fi prilejuite anul acesta de importantul eveniment cultural sosește și un seminar cu tema „Viitorul cărților în epoca electronică”. De asemenea, în cadrul fiecărui tirg are loc și decernarea Premiului Ierusalimului, a tributului de fiecare dată unuia dintre cei mai reprezentativi scriitori din lume.

DESCOPERIRE

În localitatea Bergen-Loheide, din apropierea fostului lagăr de concentrare Bergen-Belsen, fiind necesare unele lucrări de construcție, s-au făcut săpături, care au dus la descoperirea unei gropi comune, în care se aflau scheletele a 66 de bărbați, morți de vreo 40 de ani. Se presupune că mai există acolo și alte schelete.

Până acum au mai fost găsite, între altele, două fișe de metal, care reprezintă bani folosiți în lagăre de concentrare. Se presupune că fișele găsite provin din lagărul Buchenwald, de unde au fost aduși mulți deținuți la Bergen-Belsen.

CATALOG

PREMIUM

Consiliul Uniunii Scriitorilor in
aprobat, prin consens, ca Ma T

Acordurile pe anul 1981 au fost acordate criticului Șerban Călescu, iar pe anul 1982 — jurnalistului Mihail Beniuc. Premiul special pe anul 1981 au reușit să-l câștige doi oameni foarte marcante ale scrisului românesc: Cella Delavrancea, D. I. Ștefănescu, Geo Dumitrescu, iar pe anul 1982 scriitorilor Ion Călugăreanu, Lucia Demetrius, Horvath István, Ștefan Augustin Doinaș.

Premiile curente ale Uniunii Scriitorilor ca și cele ale Asociației Scriitorilor din București ale asociațiilor de scriitori țară au fost conferite, tot cursul lunii decembrie 1982, un important număr de scriitori dintre care mulți tineri și debutanți.

CONSTRUCTII EDILITARE

Municipiul Constanța are în prezent 420.000 de locuitori, din care 70% trăiesc în case noi. În perioada 1981—1982 aici au fost construite peste 20.000 apartamente, pe marile artere ale orașului: Bulevardul Tomis și Bulevardul Alexandru Lăpușneanu. Totodată, au intrat în lucru două noi cartiere, Faleză Nord și Faleză Sud, construite în amfiteatru, care vor întoarce orașul la faleză spre mare.

STRUNG GIGANT

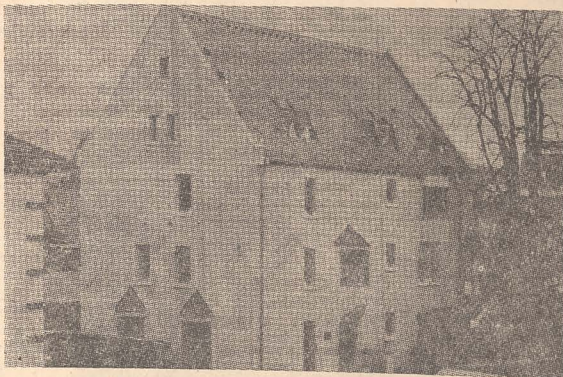
Intreprinderea de utilaj grea din Craiova execută în prezent mașini și utilaje de mare capacitate pentru turnătoria de oțel a Combinatului de utilaj grea, aflat în construcție la Iași. Printre acestea se află și un strung gigant, care poate prelucra piese cu o grosime de 2 500 mm și o lungime de 10 000 mm.

COMPLEX TURISTIC

Pe Transfăgărășan, cea mai înaltă șosea din România, s-a construit recent, într-o zonă de mare frumusețe din apropierea lacului Vidraru, Complexul turistic „Valea cu pești”. Complexul dispune de camere confortabile, restaurant, bar, terenuri de tenis etc.

RESTAURAREA CĂRȚILOR

În cadrul Laboratorului de patologii și restaurare a cărții de la Muzeul de artă din Capitală, au fost restaurate în 1982 cărți din patrimoniul național ce însumează peste 100 000 de pagini. Specialiștii de aici execută toate lucrările de restaurare: diagnosticarea, tratamentul, dezinfecția, spălarea, refacerea integrității paginilor și a legăturilor originale etc.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

HOMAGE AND GRATITUDE

A further 305 Holy Scrolls and 9,000 religious Books of teachings, that are no longer of any use, have been sent to Israel with the approval of the State's high leadership, by the Federation of Jewish Communities. After the 3500 Holy Scrolls we sent to Erets Israel in 1966, we resume the holy action of restoring to our Scrolls and Books of Jewish religion and culture their destination, that of being studied by those who need them in performing the Jewish ritual.

Tens of thousands of other Holy Books of no use here are being sorted, inven-

toried and packed.

The admirable humaneness of socialist Romania's leadership shown for the 360,000 Romanian Jews who joined their families and are rebuilding Erets Israel, humaneness that gives this possibility also to other coreligionists, is also extended to our Holy Books, the books of our parents, grandparents and ancestors.

ALIYAH. The Books, the Holy Scrolls also go their Aliyah.

Our homage and gratitude to the generous and wise action of culture.

Chief Rabbi Dr. MOSES ROSEN

A PURIM OF ALL GENERATIONS, A PURIM FOR ALL

It has become traditional for the Jewish congregation in Bucharest and in the other communities of Romania, to celebrate our feasts together.

Seder — with hundreds of participants, Hanukka — with its most original "marathon" undertaken by His Eminence and his messengers, who go in the midst of the parishioners to bring to them the word of light and encouragement of perennial Judaism, Hanusha-Asar Bishvat — celebrated in all the Jewish communities as a message of our link with the evergreen and richly yielding Holy Land, Purim — a reference point in the series of victories of immanent justice, also marked with us in a manner unique in the world.

PURIM STARTS AT THE CHORAL TEMPLE...

Saturday, 13 Adar 5743, the Choral Temple of Bucharest is filled with parishioners come to see off the outgoing Sabbath Queen and to welcome Purim that is to start immediately. Present were also members of the Israeli Embassy in Bucharest headed by Ambassador Zvi Broshi.

No sooner had the Maariv prayer been said and His Eminence concluded the Havdala, that we entered the joyful and most significant feast of Purim.

Most comforting, educational and full of wit was the speech made by His Eminence in the Temple, speech he also made on the ensuing evenings at the Purim shows held in the festivity hall at Popa Soare Street, but each time with other ideas and in other ways, proving once more that on the same theme — this time on Purim — one can say wonderful words and always in new ways when the wealth of knowledge is blended with the warmth of a great heart and with the charm of the speaker who intensely lives his vocation as leader.

The heartfelt words touched the hearts of those present who were glad to be there on this feast, one of the wonders that marked our dramatic history, the miracle of survival, in spite of the schemes of so many Hamans, who wanted our destruction. And we all realized how right Ben Gurion was when he said "he who studies the history of the Jews and does not believe in miracles is not a realist". It is a paradox, yet expresses a great truth, the truth of a people full of paradox.

The show that followed was a parade of gaiety, skill and abnegation of the performers whose ages ranged from three to adult amateur and professional artists, excellent composers, authors and musical conductors skillfully led by an outstanding producer.

Purim started at the Choral Temple.

...AND CONTINUED AT POPA SOARE

It may well be said that Purim 5743—1983 was also in the festivity hall of Popa Soare Street a Purim of all generations for all generations: like an arch across time, the show started with a prologue played by the youngest Talmud Torah students and concluded with a... cosmic Purim in the year 2000. It was a joyous unfolding of stage images, covering light music by almost all Jewish light music composers of Romania like Elly Roman, Mișu Iancu, Henry Mălineanu, Laurențiu Profeta, Alexandru Mandi, Dan Mizrachy, Aurel Giroveanu, Edmond Deda; poems recited in couplets, sketches and monologues, lyrics to songs written by well-known writers like Du-

mitru Solomon, Octavian Sava, Victor Birlădeanu, Aurel Felea, Lucia Verona, H. Salem, Harry Negrin, Aurel Störin, Leo Schadach. It was a revue full of variety and fantasy, under the genuine stage magician, producer Harry Eliad, with a gay and bright scenography and masterful musical managements. There was also a delightful exhibition "Purimheim Gallery" by A. Poch.

THE MARK OF JEWISH WIT

Nothing was left out and everything bore the mark of Jewish wit, of that smile among tears which gave us not only once the strenght to survive. As is only natural, top place was given to the "heroes" of the feast, the personages of the Meghila; this time, however, as shown by Ahashverosh, Haman, Esther and Mordechai, they were "interpreted" in a game of almost serious maturity by our dear, clever and lovely children of the Talmud Torah. And the very interpretation seemed symbolical as generation after generation remembered, remembers and shall remember all the Hamans who tried in vain along history to wipe us from the face of the Earth, and generation after generation branded them the same as these wonderful children, today students of the Talmud Torah, tomorrow active fighters against every kind of antisemitism, against everything that is bad. It is a memento but also a warning!

There were well known stars of the Jewish theatre and song and the caricaturist Nell Cobar, recent laureate of caricatures of Montreal. The stars included the great Sedy Gluck, the brilliant Rozina Cambos, the "golden voiced" Leonia Waldman-Eliad, the tireless and vivacious Tricy Abramovici, the fine actors Bebe Bercovici, Rudy Rosenfeld and Theodor Danetti, whole series of actors of the new generation of the State Jewish Theatre. There was also classical music performed by violinist Avy Abramovici and his gifted son Michael (the other members of the family also made their contribution to the show). Special mention should be made of the "Menora" pop music orchestra with its most contemporary style, the choirs of the "little ones" and of the "Shira Vezimra" with its traditional songs, with a much improved Hebrew diction compared to previous years, thanks to the competent and persevering guidance of the counsellor concerned with Talmud Torah questions. The festivities concluded with a new musical composition signed by Claudiu Negulescu, conductor of the "Shira Vezimra" choir, entitled "It is Purim today, a holiday". Regardless of age, all those present felt young thanks to the atmosphere created.

And last but not least, mentioned should be the contribution of the diligent workers of the Kosher Restaurant, who prepared the delicious Purim pastries without which Purim... is not Purim.

Nobody can say that one Purim is like all the other Purims, as this year's festivities stand out by a more numerous and more affective participation of the members of the Jewish community in the traditional festivities on Saturday evening, when His Eminence justly remarked "that this year we witness a participation like one on Yom Kippur". This too, is an expression of the Jewish awareness of our community and through this, Purim 5743 is a higher stage in the evolution of the Jewish community of Romania.

HIS EMINENCE AND MRS. DR. MOSES ROSEN BACK IN THE COUNTRY

His Eminence and Mrs. Dr. Moses Rosen arrived back from Israel on 22 February 1983.

His Eminence spent much of his time in Israel at the chair — named after him — at the Bar-Ilan University.

He had meetings with rabbinical, cultural and political personalities of Israel, attended receptions given in his honour, discussed problems related to the life of the Jewish communities in the Socialist Republic of Romania, and gave interviews to various press agencies and bodies and to the Israeli broadcasting stations.

On 24 January 1983, His Eminence gave a lecture on "Family tradition in Judaism" at the invitation of the Ministry of Cults and of the Bar-Ilan University. Present were rabbis, scientists, social workers. Rabbi A. Marcus, director of the International Relations Department of the Ministry of Cults made the presentation speech.

On 25 January, His Eminence was invited by a religious youth organization "Dor Hahem Shech", when he held a lecture on "The new Jewish generation and its problems". Mr. E. Scheffer made the presentation speech.

Between 30 January and 8 February, His Eminence was in Washington where he took part in the meeting of the Governing Board of the World Jewish Council, and spoke both on "Israeli-Arab relations" and "East-West relations".

The speeches made by His Eminence were listened to with keen interest by the participants who warmly congratulated him on the ideas of peace and humanity he set forth and is promoting.

As reported also in our previous issue, on 1 February 1983, His Eminence was received by U. S. President Ronald Reagan. The delegation also included Mr. Edgar Bronfman, President of the World Jewish Congress and Mr. Iulius Berman, President of the Club of Chairmen of Large American Jewish Organizations. Counsellors of the White House and of the State Department also took part.

The talk on the occasion passed in a cordial atmosphere.

At the State Department, His Eminence had talks with Mr. Elliot Abrams, Assistant Secretary of State, and with Mr. Palmer, head of the Romania section of the State Department.

His Eminence had various meetings with leaders of American Jews. In New York, he was the guest of Rabbi Arthur Schneier, in whose synagogue (Park-East Synagogue) he officiated on Saturday, 5 February 1983.

On Friday, 4 February 1983, the Leading Board of the Joint Distribution Committee had a meeting under the chairmanship of Mr. Henry Taub, Joint President.

His Eminence extensively spoke about the current situation and requirements of the Social Assistance Section of the Federation of Jewish Communities, appealing at the same time for an increase in the assistance granted.

Mr. H. Taub and Vice-President Ralph Goldman as well as the other members

of the Leading Board praised the Chief Rabbi and the F.J.C. for the humanitarian programme carried out in order that the assistance serves its purpose, for the institutions, unique in their way, created in Romania in the service of the old Jews without families and who are ailing, and showed their goodwill in dealing with the various problems raised.

The Joint leadership praised the government of socialist Romania, the country's President, Mr. Nicolae Ceaușescu, for the wise and humane way the religious, cultural and social problems of the Jewish population are solved, and expressed their hope for fruitful cooperation also in the future.

His Eminence gave interviews to various American mass media organs, to those who requested him to do so.

Back in Israel, on 8 February 1983, His Eminence continued his activity at the Bar-Ilan University.

On 16 February, the Department of Culture and Education of the Jewish Agency gave a reception in honour of His Eminence, reception attended by very many personalities. Impressive speeches, praising the Head of the Jewish Community of the Socialist Republic of Romania were made by: the Grand Rabbi of France, René Samuel Sirat, Dr. Tavin, chairman of the Department, prof. Gvairahu, head of the "Hidon Hatanach", Dubi Bergman, general director of the Department, Dr. Chaim Peri and Ben Zion Fischler. His Eminence answered with a Biblical dissertation, excerpts of which are printed in our Hebrew page.

Mrs. Esther Rubin, widow of the first Israeli Ambassador to Romania, the late painter Reuven Rubin, also gave a reception in honour of Mr. and Mrs. Dr. Moses Rosen, attended by distinguished men of art and culture. His Excellency, Mr. Constantin Vasiliu, Ambassador of the Socialist Republic of Romania to Israel also took part.

During the reception, a film was shown, shot by the skilled and well known producer Andrei Călarășu (script by Micha Inon), dedicated to His Eminence's 70th birthday celebration, held in Bucharest in July 1982.

On 15 February 1983, at the invitation of the deputy mayor of Tel Aviv, His Eminence visited the "Alliance Israélite" school, where he assisted at an original contest among pupils, on the theme "Romania today". The pupils showed with the help of an interesting system of games, exhibitions etc., that they have a thorough knowledge of Romania and its cultural, economic and artistic life as also of the Jewish community in this country. His Eminence congratulated the pupils and professors for their successes and said that this meeting of theirs was a model of educating the youth in the spirit of peace and harmony among peoples. Mr. Costache, secretary of the Romanian Embassy in Israel was present.

This was yet another journey made by His Eminence, full of rich yields for the congregation, the homeland and for peace.

BARUCH HABA!

A MOVING BAR MITZVAH

The Șosani family (formerly Voiculescu) are "Cherei-Tzedek" neophytes of the Torah belief. More than 20 years ago, His Eminence, after he convinced himself of the sincerity of their religious feelings — most important condition on going over to the Jewish belief — approved their joining our community.

The Jewish congregation got to know them and followed up their authentic Judaism. Never absent, morning or evening, from the Choral Temple, father and son (Lewi) became the "pillars" of the prayer ritual.

Lewi became one of the best Talmud Torah students. He was sent, expenses paid by the congregation, to Yeshiva (theological school) in Aix-les-Bains (France) for a year.

The family has been living in the Holy City of Jerusalem for many years now. Mother, a nurse, works at the "Hassada" hospital, father is an accountant. Lewi

studied at Yeshivat Hakotel and now finishes his service with Zahal.

The other children also go to a religious school and are good pupils. They have been sending regularly for years their "marks" to their benefactor, His Eminence, to give him joy for the education he gave them.

Iosi, who said the Kiddush prayer every Friday evening at the Choral Temple, has reached his Bar Mitzvah.

This was officiated at the Western Wall (Kotel Hamaaravi). His Eminence wished to take part personally. Iosi read a passage from the Torah and received the blessings of the Chief Rabbi.

Iosi and Lewi standing before the Holy Scroll next to His Eminence during the service.

MAZAL TOV!

א פורים פאר אלע

אזכרה

אויך דאס יאר האט אונזער קהילה אנגעמערקט זיך און דעם טאג פון געבוירן און פטירה פון משה רבינו, דעם טאג אין וועלכן מיר דערמאנען די רבנים, שוחטים, מנהיגים פון הקהלות און שוין וואס האבן געארבעט בערי ציבור במנהגה. אין זיין דרשה וואס דער רב הראשי שלום'ל האט געהאלטן אין כאראל-טעמפל, האט ער גלייכצייטיג דערמאנט אונזערע 689 ברידער, וואס האבן זיך געפרוהט דער תפילות אין אנדערע פון די קהילות.

ס ט ר ו מ א

אויפן בית - עולם אויסגעקריצטע אין שטיין, ווערען נעמען אויף שטענדיק פארבליבן, ווער הויז אונז קאן די דאממע פארשטיין? נאר מיר, וואס מיט די וועגן פארבליבן, שוידער נתנה - תוקף? מי במים, מי באש? ווער געווען ביזנוס, "וועלט", ווען חיות האבן געפרעסן אונזער בלוט, אונזער פלייש?

פיער און אויטווייז, פיער און נעטאס, פיער און וואסער, וואסער און פיער, אומזיסט געווארן די הילף פון דער וועלט, דער פרייער.

שריען קרושים מיט נעמען אויסגעקריצטע אין שטיין:

פארנעמט נישט ברידער! פארנעמט נישט! נישט געבליבן אפילו אונזער נעכטן, פארנעמט נישט די שיער, דער קבר וואס געשווימען,

הערט אויס אונזער רוח דער שטומען, און פארשטאמלט דעם דערקאכטן ברעג צו וועלכן מיר זענען נישט דערשוועמען.

לעצט שאדאך

בלאנד זשעט א שיפל אויף בואלעס וואס מרעכצן, נשמות פון יידן נאך פרייהייט וואס לעבן, אין הלום זי זענען דעם ברעג מיטן בליק, געשריען לעכערן מוחות: צוריק! און צוריק! פארנוואס? פארנוואס? יענען מילות און ברעגן. בלאנדזשעט דאס שיפל און ברעג צו ברעג, שווייגן די ברעגן...

שווארצער ים, שווארצע טעג - שווארצע פלעקן אויף מענטשהייטס געוויסן, צום ברעג פונעם לאנד פון די אבות, פארשטאמלט האבן זיי זיך גערוסן. נאר אלטמאכט דער ברוינער מלאך - המות, אויפן שווארצן - ים געהאט זיך באוויזן.

פיער און אויטווייז, פיער אין נעטאס, פיער און וואסער, פיער און ארום, שוידער נתנה-תוקף? מי במים, מי-באש? פון וויסאך, אויך בלייבן מיר שטום.

שווארצער ים - שווארצע טעג, טעג און נעכט פון שרעם אין פיו. כשע נשמות במצולות - ים און אין נן-ערד זייער רחוק שוין ווין.

פיער און אויטווייז, פיער אין נעטאס, פיער און וואסער, פיער און ארום, שוידער נתנה-תוקף? מי במים, מי-באש? פון וויסאך, אויך בלייבן מיר שטום.

שווארצער ים - שווארצע טעג, טעג און נעכט פון שרעם אין פיו. כשע נשמות במצולות - ים און אין נן-ערד זייער רחוק שוין ווין.

לעצט שאדאך

ידיעות פון דער יידישער וועלט

אויסשטערלונג

אין היידעלבערג איז געפאלן געווארן דעם 16טן נאוועמבער 1982, אן אויסשטעלונג פון העברעי-יאהונדערטער. די עקספאנאטן שטאמען פון דער זאמלונג פונעם געלערנטן, היסטאריקער אריענ-מאליט און מענער פון מירסן - רעכט, יאהאן פרידריך אויטווייז (1705-1633), וועלכער איז איינער פון די גרעסטע קריסטלעכע העברעיסטן.

ערשט נישט לאנג צוריק האט מען געפונען די רוח ואכן אין דער ערלאנגער אוניווערסיטעט - ביבליאטעק. הערמאן זיס האט זיי געפונען.

ער האט ארגאניזירט די אויסשטעלונג געמאכט הע-רות צו די אויסשטעלונגס מאנאסטרעס, אומקאלע ווערען פון גרויסער ליטערארישער און געשיכטלעכער באדייטונג.

דאס אויטווייזסע ווערען אין דאס דערשיינענע אין מעגיסבערג אין יאר 1699 בוך, "בעלעונג דער יידיש מיטשע פון דעם און שרייב - ווארט", א ברעטמאכטע פון דער לעצטער יידישער קלישע-ראטור. עס ענטהאלט אויך פסח ומירות, א באנד "מנהגים" און פראג פון יאר 1611, דאמאטריעס צו דעם הגדה און א יידיש, "דאמאטריעס בוך".

די אויסשטעלונג ווערט שטארק באזוכט.

קאנצערט

די אמעריקאנער יידישע מוזיק - געזעלשאפט האט ארגאניזירט אין ניו-יאק א קאנצערט, נע-וויסלעט דער פאפולערער יידישער מוזיק אין ראטן-פארבאנד און רומעניע.

אויפן ערשטן ארט איז ארויסגעקוקט געווארן די מעסיקס פון ד. שאטמאקאוויטש, מאקס אייזן-קאוויטש, און דוד פיינקא.

אייניקע קאמפאזיציעס פיינורין אינגעם פרא-גראם פון חסידישן פאלקלאר, וואס איז בא-קאנט אין די יידישע אויטאנאמע, דאס זענען פארעכטע קאנצערטן. עס זענען אויך ווער פא-פולער די שאפונגן פון אייזיקאוויטש.

נעאנאצישע אגיסאציע

די אנפירונג פון דער יידישע געמיינדע אין אי-מאלע איז אינטערעסירט מיט דער איטאליע-נישער רעגירונג זי זאל פארבאטן דאס דערשיינען פון דעם שטערקליכן פון דער איטאליאנישער שפראך, וואס דרייט זיך אויס געמאכט וועגן יידן און יידישקייט בכלל. אין ערזולטאט דערפון האט די דעראפציע געמוזט פון דער צווייטער אוי-לאנג פונעם ווערטער בוך באזייטיגן די שטעלעכע ווערטער.

טראץ דעם ארויסגעגעבענעם פארבאט איז אין איטאליע אויספירט דערשיינען דאס "מיון קאמפא" און ווערט פרי פארקויפט אויפן ביכער-מאק.

אן אונט

אין בריסעלער מוזיי פאר אטערטימלעכער קונסט איז פארגעקומען אן אונט געווינדעט דער יידישער ליטעראטור. דער אונט איז געווען א גרויסע און אונגעקומענע איבערזאצונג פאר די ארטיקלע יידיש "ליבאכער. דער אונט איז פארגעקומען אין זאל וואס האט 700 קלענער און אלע זענען נע-ווען פארנומען. אייניקע ווייזן נישט יידן.

מיט א דעפראט וועגן דער יידישער ליטערא-טור פון די קלאסיקער ביז יצחק באשעוויט זיג-נער, און ארויסגעטראטן פראג. זשאק פראנק - אן אבסאקוועט פון קאמיולישן אוניווערסיטעט אין ליווען (בעלגיע), א דעראקטאר פון דער אפ-מיליטונג, קולטור און בינע" אין דער געמיינדע קאמיולישער צייטונג" לא ליבא בעלזשויק".

שארל קליינבערג פראג. פאר רעזיטאציע און אינטערפערטאציע איז ארויסגעטראטן מיט שא-פונג פון יידישע שרייבער, סיי אין אריגינאל און סיי אין איבערזעצונג.

טעאטער

דאס יידישע טעאטער ביים בראנפאן-ענטער אין מאנטרעאל, אונטער דער אנפירונג פון דארא וואסערמאן, איז איינגעלאדן געווארן אויפצוטראטן פאר די סטודענטן פון פראנצויזישן אוניווערסי-טעט אין מאנטרעאל. גרופעס פון טעאטער און דאס נאנצע טעאטער ווערן סכרד איינגעלאדן אוי-פערמאנט פאר ארגאניזאציעס מיט א שטאט. זען פון האט פריער נישט געהערט קיין יידיש ווארט, די נישטע פארשטעלונג וואס דאס טעאטער גייט צו איז יצחק באשעוויטש, "נימאל תם".

יידן אין גיבראלטאר

אנטקעגן 2 מיליאן יידן וואס האבן פאר דער מלח-מה געלעבט אין גיבראלטאר, פונעבן דער היינטי-צוטאג אויף דעם אינזל 700 יידן. אין דער ברייט-שער קאנאליע איז דער הויפט מיניסטער א ייד, יהושע חסן.

פיערונג

אין קהילה זאל פון מאנטעווידעא, די הויפט-שטאט פון אורוגוואי, איז געפיערט געווארן דער 80טער געבוירטאג פון קולטור-געזעלשאפטלעכע טוער און זשורנאליסט, שלום פאראשעוויטש. אין מיי 50 יאר איז ער געווען איינער פון די וויכ-טיקסטע פאקטורן פון בויער פון יידישן לעבן אין אורוגוואי.

אין דעם באקרוגן ווי-טוב האבן זיך אנגעשלאסן א נאנצע ריי וויכטיקע יידישע אינסטיטוציעס אין אורוגוואי.

פארן אויסן נעכט פון דער רומענישער ליכטער מוזיק עלי ראטאן, מישי זאקן, ה. מעליקאנע, פ. פאטעמאן, א. מאנדל, דן מולדח, א. זשוראקאנע, ג. ע. דעדא, ווי אויך מופלעס, סצענעטן, הומא-ריסטישע סקיצן, מאנאליאן און טעקסטן פון אוי-לע-כע קאמאנטע און באמאנטע שריפטלעכער און פארשטאנען אויף דעם נעכט ווי ד. געלעבט און א. סאוו, ווי בירלענע, א. פלעקא, פ. וועראנא. ה. סאלע, געוירן, א. סטארין און אנדערע, דער רעזיזאר הארץ העליאר האט אויך דאס מאל באוויזן ווינע סצענישע ווינדער.

אויך אראמאל האט פון דער פורים פיערלעכ-קייט נישט געפיערט דער יידישער נישט. געוויס, אויפן ערשטן פלאן האבן זיך געפונען די הויפט פערסאנאליטעטן פון דער מניחה: אחשוורוש, המן, אסתר און מרדכי, וועלכע זענען דאס מאל פאר-געשטעלט געווארן דורך תלמוד תורה מינדער. און א"יז טאקע סימבאליש, ווייל שכלל דור ודור, אין אלע היסטארישע תפילות האבן פארשידענע מנהגים געפרוהט אונז פארשליסן, און דור נאך דור האט מען זיי פארמאכט. דאס זעלבע האבן איצט געטון אוי-זענע וונדערבארע היינטיקע תלמוד תורה מינדער, די קעמפער פון מארגן קעגן אנטיסעמיטיזם, קעגן יעדער שפור פונעם שטענען.

מיר קענען נישט שליסן אונזער מורצן פורים רעפארמאט, אן צו אונטערשטויבן דעם וואונקן ביטראג פון די באוויסטע אקטארן פונעם יידישן טעאטער און דעם מאריאטאלישן נעל קאמאר, דער לאדעראט פונעם קאמורס פון קאריאטורן אין פאמערעל. און אזוי האבן מיר געזען אין דעם אפמאכענעלעכען אונט, סערי גליק, אין איר געשטאן "טעלעפאנישע געשפער", די געלע-צערע דאמאטריע אינעם "טראגיקאלישן קלאר". דער עולם איז געווען באזוכט פון דער "נאכערנער" שטימע פון לעאני-וואלדמאן, און געהאט נתח רוח פון דער טעלעפאטעמאטעס פולער טריט באראמאווטש, פון בעבע בעראמאווטש געלונגענער מאנאליאן, האט מיטגעפילט אין דער שטיל אויניקעס מיט דודי קאנצענעלעס, "טעלע-פאנישע קינדער". דעם עולם איז געפאלן די אי-ראג פון מ. ראגניט, און האט זיך געפרוהט מיט ד. פראקטעס פונעם יונגן דוד אקטאר פון יו.מ.מ. ע. מעגלעלע, מ. מארגענשטערן, א. גורו - מע-נאנעלע, און דאנאט. מיר האבן אויך געהאט די געלעגנהייט אויסצוהערן און באווינדערן דעם בא-וויסטן אקטאריסט אבי באראמאווטש, און אויך זיינע פשוטה מיטגלידער וואס האבן אקטיוו אנטפיל-גענומען אינעם ספעקטאקל. כדאי צו אונטער-טרייבן דעם ביטראג פון דער פארמאציע, "מנהג" אונטער דער מוזיקאלישער ליטונג פון ע.פ. דא-רעאנו און פונעם, מינדער כאר, דירזשיטש פון אטא פרידמאן, און צום שלום דער כאר, "שירה ומוח", אונטער דער מוזיקאלישער ליטונג פונעם ספעציע-ליסט. גענועס. מדראה אויך דערמאנען דעם שטייטער, די מי, פונעם ערסטנאל פון כשר'רע-סטארן, וואס האט גענוערט די פייגעלעך פון-טאשן, אן וועלכע פורים איז נישט פורים.

מה נשתנה? מיט וואס איז אנדערש דער פורים תשנ"ז פון די פון אנדערע יארן? זי שטענדיג איז געווען אויך דאסמאל אן איבערפול פון גע-זאג, מאגן און פרייה. און דאך קאן מינדער נישט באוויסן אז אין די לעצטע יארן איז איין פורים געווען ענלעך צום צווייטן.

פורים תשנ"ז האט זיך דאס יאר כאראקטערי-זירט מיט א גרעסערע מאטאליקאטע מיט א גרע-סער אינטערעס פון אונזערע קהילה מיטגלידער צו די טראדיציאנעלע פיערלעכקייטן איבער הויפט אין כאראל-טעמפל. און נישט אומזיסט האט דער רב הראשי געזאגט: "דאס מאל זענען יידן געקומען צו פורים, ווי צום יום-הפורים". נאך א באוויזן פון אויפשטייג פונעם יידישן געוויסן

פאן אויפריכטיקט זאגן, אז פורים תשנ"ז - 1983, איז געווען א פורים פאר קליין און פאר גרויס און טראץ דעם וואס דער פאראמא איז ווי געווענלעך נישט געווען קיין "מורצער", האט דער עולם זיך נישט געלאנגוויילט, נאר איז גע-ווען א מאכטעלעכע פאראמא. אונטער וויבן מיט א פראלאט געשליסן פון די תלמוד תורה מינדער און זיך פארענדיקט אין א מאדערנער ווייזע פון ווערשטעלעכער פאקטור, און פורים אין יאר 2000. צו דעם ספעקטאקל האבן גענוען ווער ביטראג כמעט אלע באוויסטע יידן-קאמפאזי-טן.

פאן אויפריכטיקט זאגן, אז פורים תשנ"ז - 1983, איז געווען א פורים פאר קליין און פאר גרויס און טראץ דעם וואס דער פאראמא איז ווי געווענלעך נישט געווען קיין "מורצער", האט דער עולם זיך נישט געלאנגוויילט, נאר איז גע-ווען א מאכטעלעכע פאראמא. אונטער וויבן מיט א פראלאט געשליסן פון די תלמוד תורה מינדער און זיך פארענדיקט אין א מאדערנער ווייזע פון ווערשטעלעכער פאקטור, און פורים אין יאר 2000. צו דעם ספעקטאקל האבן גענוען ווער ביטראג כמעט אלע באוויסטע יידן-קאמפאזי-טן.

פאן אויפריכטיקט זאגן, אז פורים תשנ"ז - 1983, איז געווען א פורים פאר קליין און פאר גרויס און טראץ דעם וואס דער פאראמא איז ווי געווענלעך נישט געווען קיין "מורצער", האט דער עולם זיך נישט געלאנגוויילט, נאר איז גע-ווען א מאכטעלעכע פאראמא. אונטער וויבן מיט א פראלאט געשליסן פון די תלמוד תורה מינדער און זיך פארענדיקט אין א מאדערנער ווייזע פון ווערשטעלעכער פאקטור, און פורים אין יאר 2000. צו דעם ספעקטאקל האבן גענוען ווער ביטראג כמעט אלע באוויסטע יידן-קאמפאזי-טן.

פאן אויפריכטיקט זאגן, אז פורים תשנ"ז - 1983, איז געווען א פורים פאר קליין און פאר גרויס און טראץ דעם וואס דער פאראמא איז ווי געווענלעך נישט געווען קיין "מורצער", האט דער עולם זיך נישט געלאנגוויילט, נאר איז גע-ווען א מאכטעלעכע פאראמא. אונטער וויבן מיט א פראלאט געשליסן פון די תלמוד תורה מינדער און זיך פארענדיקט אין א מאדערנער ווייזע פון ווערשטעלעכער פאקטור, און פורים אין יאר 2000. צו דעם ספעקטאקל האבן גענוען ווער ביטראג כמעט אלע באוויסטע יידן-קאמפאזי-טן.

פאן אויפריכטיקט זאגן, אז פורים תשנ"ז - 1983, איז געווען א פורים פאר קליין און פאר גרויס און טראץ דעם וואס דער פאראמא איז ווי געווענלעך נישט געווען קיין "מורצער", האט דער עולם זיך נישט געלאנגוויילט, נאר איז גע-ווען א מאכטעלעכע פאראמא. אונטער וויבן מיט א פראלאט געשליסן פון די תלמוד תורה מינדער און זיך פארענדיקט אין א מאדערנער ווייזע פון ווערשטעלעכער פאקטור, און פורים אין יאר 2000. צו דעם ספעקטאקל האבן גענוען ווער ביטראג כמעט אלע באוויסטע יידן-קאמפאזי-טן.

פאן אויפריכטיקט זאגן, אז פורים תשנ"ז - 1983, איז געווען א פורים פאר קליין און פאר גרויס און טראץ דעם וואס דער פאראמא איז ווי געווענלעך נישט געווען קיין "מורצער", האט דער עולם זיך נישט געלאנגוויילט, נאר איז גע-ווען א מאכטעלעכע פאראמא. אונטער וויבן מיט א פראלאט געשליסן פון די תלמוד תורה מינדער און זיך פארענדיקט אין א מאדערנער ווייזע פון ווערשטעלעכער פאקטור, און פורים אין יאר 2000. צו דעם ספעקטאקל האבן גענוען ווער ביטראג כמעט אלע באוויסטע יידן-קאמפאזי-טן.

פאן אויפריכטיקט זאגן, אז פורים תשנ"ז - 1983, איז געווען א פורים פאר קליין און פאר גרויס און טראץ דעם וואס דער פאראמא איז ווי געווענלעך נישט געווען קיין "מורצער", האט דער עולם זיך נישט געלאנגוויילט, נאר איז גע-ווען א מאכטעלעכע פאראמא. אונטער וויבן מיט א פראלאט געשליסן פון די תלמוד תורה מינדער און זיך פארענדיקט אין א מאדערנער ווייזע פון ווערשטעלעכער פאקטור, און פורים אין יאר 2000. צו דעם ספעקטאקל האבן גענוען ווער ביטראג כמעט אלע באוויסטע יידן-קאמפאזי-טן.

פאן אויפריכטיקט זאגן, אז פורים תשנ"ז - 1983, איז געווען א פורים פאר קליין און פאר גרויס און טראץ דעם וואס דער פאראמא איז ווי געווענלעך נישט געווען קיין "מורצער", האט דער עולם זיך נישט געלאנגוויילט, נאר איז גע-ווען א מאכטעלעכע פאראמא. אונטער וויבן מיט א פראלאט געשליסן פון די תלמוד תורה מינדער און זיך פארענדיקט אין א מאדערנער ווייזע פון ווערשטעלעכער פאקטור, און פורים אין יאר 2000. צו דעם ספעקטאקל האבן גענוען ווער ביטראג כמעט אלע באוויסטע יידן-קאמפאזי-טן.

פאן אויפריכטיקט זאגן, אז פורים תשנ"ז - 1983, איז געווען א פורים פאר קליין און פאר גרויס און טראץ דעם וואס דער פאראמא איז ווי געווענלעך נישט געווען קיין "מורצער", האט דער עולם זיך נישט געלאנגוויילט, נאר איז גע-ווען א מאכטעלעכע פאראמא. אונטער וויבן מיט א פראלאט געשליסן פון די תלמוד תורה מינדער און זיך פארענדיקט אין א מאדערנער ווייזע פון ווערשטעלעכער פאקטור, און פורים אין יאר 2000. צו דעם ספעקטאקל האבן גענוען ווער ביטראג כמעט אלע באוויסטע יידן-קאמפאזי-טן.

פאן אויפריכטיקט זאגן, אז פורים תשנ"ז - 1983, איז געווען א פורים פאר קליין און פאר גרויס און טראץ דעם וואס דער פאראמא איז ווי געווענלעך נישט געווען קיין "מורצער", האט דער עולם זיך נישט געלאנגוויילט, נאר איז גע-ווען א מאכטעלעכע פאראמא. אונטער וויבן מיט א פראלאט געשליסן פון די תלמוד תורה מינדער און זיך פארענדיקט אין א מאדערנער ווייזע פון ווערשטעלעכער פאקטור, און פורים אין יאר 2000. צו דעם ספעקטאקל האבן גענוען ווער ביטראג כמעט אלע באוויסטע יידן-קאמפאזי-טן.

פאן אויפריכטיקט זאגן, אז פורים תשנ"ז - 1983, איז געווען א פורים פאר קליין און פאר גרויס און טראץ דעם וואס דער פאראמא איז ווי געווענלעך נישט געווען קיין "מורצער", האט דער עולם זיך נישט געלאנגוויילט, נאר איז גע-ווען א מאכטעלעכע פאראמא. אונטער וויבן מיט א פראלאט געשליסן פון די תלמוד תורה מינדער און זיך פארענדיקט אין א מאדערנער ווייזע פון ווערשטעלעכער פאקטור, און פורים אין יאר 2000. צו דעם ספעקטאקל האבן גענוען ווער ביטראג כמעט אלע באוויסטע יידן-קאמפאזי-טן.

פאן אויפריכטיקט זאגן, אז פורים תשנ"ז - 1983, איז געווען א פורים פאר קליין און פאר גרויס און טראץ דעם וואס דער פאראמא איז ווי געווענלעך נישט געווען קיין "מורצער", האט דער עולם זיך נישט געלאנגוויילט, נאר איז גע-ווען א מאכטעלעכע פאראמא. אונטער וויבן מיט א פראלאט געשליסן פון די תלמוד תורה מינדער און זיך פארענדיקט אין א מאדערנער ווייזע פון ווערשטעלעכער פאקטור, און פורים אין יאר 2000. צו דעם ספעקטאקל האבן גענוען ווער ביטראג כמעט אלע באוויסטע יידן-קאמפאזי-טן.

פאן אויפריכטיקט זאגן, אז פורים תשנ"ז - 1983, איז געווען א פורים פאר קליין און פאר גרויס און טראץ דעם וואס דער פאראמא איז ווי געווענלעך נישט געווען קיין "מורצער", האט דער עולם זיך נישט געלאנגוויילט, נאר איז גע-ווען א מאכטעלעכע פאראמא. אונטער וויבן מיט א פראלאט געשליסן פון די תלמוד תורה מינדער און זיך פארענדיקט אין א מאדערנער ווייזע פון ווערשטעלעכער פאקטור, און פורים אין יאר 2000. צו דעם ספעקטאקל האבן גענוען ווער ביטראג כמעט אלע באוויסטע יידן-קאמפאזי-טן.

פאן אויפריכטיקט זאגן, אז פורים תשנ"ז - 1983, איז געווען א פורים פאר קליין און פאר גרויס און טראץ דעם וואס דער פאראמא איז ווי געווענלעך נישט געווען קיין "מורצער", האט דער עולם זיך נישט געלאנגוויילט, נאר איז גע-ווען א מאכטעלעכע פאראמא. אונטער וויבן מיט א פראלאט געשליסן פון די תלמוד תורה מינדער און זיך פארענדיקט אין א מאדערנער ווייזע פון ווערשטעלעכער פאקטור, און פורים אין יאר 2000. צו דעם ספעקטאקל האבן גענוען ווער ביטראג כמעט אלע באוויסטע יידן-קאמפאזי-טן.

פאן אויפריכטיקט זאגן, אז פורים תשנ"ז - 1983, איז געווען א פורים פאר קליין און פאר גרויס און טראץ דעם וואס דער פאראמא איז ווי געווענלעך נישט געווען קיין "מורצער", האט דער עולם זיך נישט געלאנגוויילט, נאר איז גע-ווען א מאכטעלעכע פאראמא. אונטער וויבן מיט א פראלאט געשליסן פון די תלמוד תורה מינדער און זיך פארענדיקט אין א מאדערנער ווייזע פון ווערשטעלעכער פאקטור, און פורים אין יאר 2000. צו דעם ספעקטאקל האבן גענוען ווער ביטראג כמעט אלע באוויסטע יידן-קאמפאזי-טן.

פאן אויפריכטיקט זאגן, אז פורים תשנ"ז - 1983, איז געווען א פורים פאר קליין און פאר גרויס און טראץ דעם וואס דער פאראמא איז ווי געווענלעך נישט געווען קיין "מורצער", האט דער עולם זיך נישט געלאנגוויילט, נאר איז גע-ווען א מאכטעלעכע פאראמא. אונטער וויבן מיט א פראלאט געשליסן פון די תלמוד תורה מינדער און זיך פארענדיקט אין א מאדערנער ווייזע פון ווערשטעלעכער פאקטור, און פורים אין יאר 2000. צו דעם ספעקטאקל האבן גענוען ווער ביטראג כמעט אלע באוויסטע יידן-קאמפאזי-טן.

פאן אויפריכטיקט זאגן, אז פורים תשנ"ז - 1983, איז געווען א פורים פאר קליין און פאר גרויס און טראץ דעם וואס דער פאראמא איז ווי געווענלעך נישט געווען קיין "מורצער", האט דער עולם זיך נישט געלאנגוויילט, נאר איז גע-ווען א מאכטעלעכע פאראמא. אונטער וויבן מיט א פראלאט געשליסן פון די תלמוד תורה מינדער און זיך פארענדיקט אין א מאדערנער ווייזע פון ווערשטעלעכער פאקטור, און פורים אין יאר 2000. צו דעם ספעקטאקל האבן גענוען ווער ביטראג כמעט אלע באוויסטע יידן-קאמפאזי-טן.

פאן אויפריכטיקט זאגן, אז

פּוֹרִים

חב"ד

דברי תורה

מאת הרב יצחק מאיר מרילוס - בוקרשט

(המלכות במדרש פרשת נשא מדרש יר-אור טו)
צדקים גוריו והקדוש ברוך הוא מקיים והעוסקים
בתורה תמלים היתכן לשנות התלכות השם יתברך
אפשר להסביר לפי דברי חכמינו במסכת בבא
בבא (דף נט-עא) יושנה בחזית המספדת של
התקבלה התפלות באם אינו כפי הנכון והצריך
שכל השערים נעלו מפרש רש"י שער תפלה וצדק
כיו להתעמל למעשה דרך שאותו השערים לא ינעלו
והוא מרמז בפסוק (יהוה יח-ה) והודעת להם את
הדרך ילכו בה וזה אשר הקדוש בונה לו לעולם
חדש כמבואר בשל"ה הקדוש שער אותיות
אות ק"ו וה שאמר ברוך אומר ועושה באם הוא
במדרגה כזאת אז ברוך גורו הקדוש ברוך הוא
מקיים והנה האור החיים בפרשת התורה כי מי
ששומר שבת מחדש עולם חדש ובעולם שהוא בורא
אין השערים נעלים כי אין בה במספרת לנעול
בו מאליה אין מחיצה מפסקת בינו ובין הבורא וזה
מרמזו בתורה באם ישמרו בני ישראל את השבת
לעשות את השבת כרית עולם נברא עולם חדש
ועל ידי אותו עולם ביני ובין בני ישראל
אות כלל הפסדת מחיצה

תמצית מדרש תורה בספר "שארית
מנחה" הרב הנאון וצדיק ר' מענדלי
האנער וויזני

לפרשת כי תשא (לא-טו) ושמרו בני ישראל את
השבת לעשות את השבת לזכרתם כרית עולם.
מוראים חכמים תרשו לו להביא דבר תורה הנס
שאינו מחמקי נאנוני רומניה "לדרתם" בתקוני
וזה (כב-עב) ובוזה מדרש רות לדרתם חסר מלשון
דירה היינו בלי החולמים הדלת הדירה והריש קמורה
לבת כשקדש היום דירתם של ישראל צדיקה שבת
היה בה נר דולק ושלחן ערוך ודירה מתקנת
עד כאן לשון הוזהר ותקנו וזה אשרי מי שתקן
שבת דירה נאה בלבו כלים נאים באבריו ומה אמולה
לבתו בוקרני כי ניש בנות ישראל בעצירות הנדרות
במחוז מאלדאווא טחו אדמת דירתה לכבוד שבת
בטיט טרי ובוזה קימו דברי הוזהר דירה מתקנת
אני כותב אלו הדברים בימי התנועה וזכרני מנו-
רות הנוכה תפוחי אדמה מחותכים למחצה והקציעו
נקב למלך מעט ישמן ובה קמנו וזה אמרו חכמינו
ז"ל במסכת בבא בתרא דף קמז קשה ענינו בתיק
ביתו של אדם יותר מחמישים מכות ובמדרש רבה
פרשה משפטים (פרשה לא אות יא) אין בעולם
קשה מהעניות שקולה מכל היסודין שבעולם ועתה
נבוא בפירושו של הנאון וצדיק האב בית-דין דווי-
ווי בספר "שארית מנחה" (אות היא) לעולם על
פי מה שדרשו חכמינו ז"ל במסכת מועד קמז על
המקרא (שמואל ב-כג-ג) צדיק מושל ביראת אל-
קים שהקדוש ברוך הוא גורו נזירה והצדוק מבטלה

היהדות הדתית מהרפובליקה הסוציאליסטית רומניה

ד"ר שמואל בוקרשט • מספר 525 • דרשבוני

גם ספרי התורה גם ספרי הקודש שלנו "עולים" לארץ הקודש

צדק ואנושיות של הממשלה הרומנית בנוגע לעלייתם
של היהודים לישראל, מדיניות שתוצאותיהן שיו-
תר משלש מאות ושישים אלף יהודים רומניה
(צא אומרת, יותר מתשעים וחמשה אחוז) כבר נמ-
צאת בין הבנים הבונים של ארצנו הקדושה והעליית
נמשכת ויבטלו גם בעתיד את האפשרות לעלות,
ובין הדמויות החשובות שספרו אבותינו ואבות
אבותינו בהם התפללו, בהם הם קימו מצות
והנית בהם יוסם ויליה"נ הם, הספרים, ספרי-תורה
וספרי-תורה, עישים, עליה, כי מצוין תצא תורה
דבר ה' מירושלים.

הם של ממשלת רומניה, נשלחו כמחנה
לישראל, מטעם ועד ההגלות של יהו-
הם עד 305 ספרי תורה ומספר של 9000
השטחים בבתי-הכנסת ובבתי - המדרש
היו עובדים, אחרי עלייתם של המסתל-

הרב הראשי ליהודי רומניה
ד"ר דוד משה רון

הם מתנה נמורה שלנו לאחיו
המנוני. הנה כי יש קשר בין מדיניות המלכה

ברוכים הבאים

מרן הרב הראשי והרבנית רון

הנהלת וזה בשלב העליה (94 אחוז כבר עלו, והע-
ליה נמשכת).
בשבת פרשת יתר, היה הרב הראשי אורחו של
הרב אברהם שניאור ונתן דרשה בבית-הכנסת, זכ-
רון אפרים - פארק-איסט סינאגוג.
מרן הרב הראשי קיים שיחות עם מר עליאם עב-
רעם סנו שר-החיוץ של ארץ"ב ועם מר פאל-
מר מנהל המחלקה לרומניה ממשרד החוץ האמרי-
קאי. השיחות התנהלו על הבעיות העומדות על
סדר היום, באווירה של רצון הדדי לעזור לפתרונם
החיוניים.

22 בפברואר 1983 (ב' אדר) חזרו הביחה
הרב הראשי שליט"א והרבנית רון. בשדה
הם באו לכרך אותם ראשי ועד הפהילות
היהדות יהודי בוקרשט.
הם שהותו בישראל, נפגש בכור הרב הראשי
עשים שינים, כדי לתת בעיות הבוח
הם על סדר היום בפהילות רומניה, עסק
ההסדרה שנוסדה על שמו באוניברסיטת
בוקרשט. השתתף במקביל-פנים שניתנו לכבודו

30 בפברואר 8 בפברואר בפר הרב הראשי בארץ"ב
השתתף בישיבת ועד הפועל של הקונגרס
ההגותי. הוא נשא את דבריו והביע את חות
הנשיא: "תתרון שלום במספרות המורה תתי-
הם יחסי המעבר עם המורה והשלכותיהם
הם העם היהודי". דברי כבוד הרב הראשי
שה חתובי בתוך חביו ועד הפועל שהביעו
אל הוועדה.

2 בפברואר נתקבל מרן הרב הראשי על ידי
הא-רצות-הברית מר רונלד ריון יחד עם מר
הי-ברונסמן נשיא הקונגרס היהודי העולמי, וילי-
סמן נשיא מועדון הנשיאים של האירגונים
יהודים בארצות-הברית ומר שפיגל נציג הרוב
הסובייטי בבית-הנבחרים. השיחה התמימה בא-
ה ידידותית.

במקביל שהותו בבית-דין השתתף מרן הרב הראשי
בישיבת הנחלת ה"דרוזיני" תחת נשיאותו של
ה"ר מר הנרי טויב. ההנהלה המקיפה לרוח מפורט
על מבעים הנוכחי של יהודי רומניה, על בעיותיהם
על התעסקויות הנדרות מיום ליום. כמו כן הביע
מרן הרב הראשי למנהלי הדרוזיני את רגשות-תודה
החמים שבאבות רבבות אלפי ישראל שברומניה,
על הברת-מונה לכל מה שעושים אה"י מארה"ב,
שבישראל.

נשיא הדרוזיני מר טויב וסנו מר רלף גורלמן
הביעו את הוקרתם לרב הראשי על מפעלו ומפעל
ועד הפהילות שברומניה, על עבודתו המסורה ועל
הארגון הנפלא של העזרה ושל המסורות לעזרה.
הרומנית על הבעיה הנחלת הדרוזיני למפעל הדרוזיני, על
כל מה שנעשה ברומניה הן בשטח השמירה על

מנהיגה של יהדות רומניה השתתף במקביל-פנים
רבות ובקר במסודות חינוך בארץ.
ויתר ממה שכתוב כאן" היתה תכניתו במשך
הנסיעה, תכנית מלאה וגדושה, תכנית מבורכת
בשרות יהדות רומניה בפרט ובשרות העם היהודי
בכלל.
הי רצון שגם מהיום והלאה תשרה בשינה במעשה
דיוו של מנהיגנו היקר!

היהדות רומניה השתתף במקביל-פנים
רבות ובקר במסודות חינוך בארץ.
ויתר ממה שכתוב כאן" היתה תכניתו במשך
הנסיעה, תכנית מלאה וגדושה, תכנית מבורכת
בשרות יהדות רומניה בפרט ובשרות העם היהודי
בכלל.
הי רצון שגם מהיום והלאה תשרה בשינה במעשה
דיוו של מנהיגנו היקר!

Cintecă de Purim prin glasul cursanților de Talmud Tora

מסיבה חגיגית

שישי לחשוב שהיא לאמרי נעדרת, דוקא אז, דוקא
ברגע האחרון, היא מופיעה מחדש, ומלמדת משה
אות משואות, מהר לה, מעור לעיר ובית דין
הגדול בירושלים מעתה מקורש החדוש ובוהם הם
רעיון נצחון האור על החושך.

המחלקה לחינוך ותרבות של ההסתדרות הציונית
העולמית ערכה פנים חגיגית לכבוד מרן
הרב הראשי ד"ר. דוד משה רון שליט"א, כדי
להביע את הוקרתו והערצתו המחלקה וכל אלו שהחז-
נוך היהודי וקר להם, לאישיות שהקדיש את חייו
לחקר דורות על ברכי היהדות, בתנאים מיוחדים
והבחינה יוצאת מן הכלל. "הגם הומוני", מאות
אלפי העולים במשך הזמן, כל"ה השנים האחר-
נות היה פרי המפעל החביר הזה שהצליח עוד
בסוף שנות הארבעים ותחילת שנות החמישים לגייס
אלפי ילדים יהודים תחת דגל היהדות.

השתתפו ראשי המחלקה וראשי מוסדות חינוך
והתרבות. נאמו: מרן הרב הראשי לערפת שמואל
סירא שליט"א, ד"ר. תבין, ראש המחלקה, פרופסור
גבריהו, ראש "חידון התנ"ך" וכו' וכו'. ככלת הפ-
נים המתימה במסורת חגיגית ע"י ד"ר. תבין למר-
רנו ורבות מן המסורת, עוד ינבון בשיבה"ב, כאות
הוקרה על מפעל חייו.
אנו מפרסמים קטעים מנאומיו של כבוד הרב-
שי שליט"א, בהזדמנות חגיגית זו, ויכבן, מורי
ורבותי, עשיתם לי הפתעה נעימה, עצרו כבר כמעט
שישה חודשים מאז הנעתו לגיל שיבה ואני מתכוונן
בעז"ה כבר לגיל נכורה, ופתאום בלי להודיע עי-
שום דבר, הזדמנות אותי הנה "שיחה" והנני
לפניכם עוד פעם כ"התן ויכל". מאוד נרגשתי
מעצם העובדה שראתנים לארגן טקס זה ומחברים
דברי תורה וימים מפר ומפנימים שזאמרו לכבודו
ואין כבוד אלא תורה".

השתתפו הנאומים הנכבדים בפרשת השבוע
(פ'תולמה) וכל כלי המשכן כבר עברו לפנינו. לי
נשארה רק המנונה. אנסה להגיד את רגשותי ואת
המאורע לאור המנונה.
בתקשה משה - ואמורים חז"ל - הוא פשוט לא
הבין לא את פרשת המנונה, ולא את פרשת הכלות
טומאה, ולא את פרשת ההורש ואלא את פרשת השקלים
ולכן הוכיח הקב"ה להראות לו כדי שיביט בעי-
ניו וכה יבין כל הנ"ל ולכן: "וזה מעשה המנונה,
לזאת לכם הטמא" "ההורש הוא לכם", זה יתנו.
כאורה איך הקשר בין כל הפרשיות הללו? משה
רבנו ע"ה שדבר עם ה' פנים אל פנים, הבין ומסר
והסביר לו כל התורה כולה ודוקא בפרשיות הללו
נכשל ולא הבין?

על הברי ר'ויתן אייבשיץ מספרים שכשהיה
ילד, שלח אותו פרעם אביו במוציא שבת להביא
יו"ל להברלה. הילד דעם כסף וקבל מאביו את התש-
בה: "עם כסף זהו קונץ להביא יין, נראה שתביא
יו"ל בלי כסף". הילד הלך וחזר עם הקבוקול. אביו
התכוון להברלה ונשחט הקבוקול ריק. "איהי?"
שאל האב. "עם יין זהו קונץ לעשות הברלה? בלי
יין, אני רוצה לראות את הקונץ איך תעשה הברלה",
השיב הילד.
במשך ל"ה שנים, עשיתי הברלה בלי יין והו
הנה. זה מעשה המנונה ולכן אני תפלה שנגע
במהרה בימינו לנאולה השלמה שבה נובל גם כן
להשתמש עוד במלה הנהדרה "זה" - זה היום
עשה ה' נגילה ושמחה בו".

הנמא בפסחים דף ב', מביאה חילוקי דעות
על פירוש המלה "אור" מתחת המעשה, אור לא-
בע עשר" נגה" (אור) או "אורא" (ענב) והמס-
קנה הוא שזהו ההברל בימינו וביניהם. השפעת האור
במשך היום אין לה ערך כי, "שרגא במיתרה
מאי אהני?" החשיבות הנדולה של האור היא דוקא
במשך הלילה כדי לשמור את האפלה, כדי לפזר
את החושך. כך בבין למה "ישראל נמשלו ללכנה"
ואומות העולם נמשלו לחמה. הלכנה לא נותנת
להחישק לשלט אנמרי על העולם. ועוד דבר. דוקא
בסוף החדוש כשהיא כמעט שנעלמה דוקא בלילות

חברה ש"ס

בשבת פרשת זכור נתן מרן הרב הראשי שליט"א
שעור בחברה ש"ס (יומא ס"ו ע"ב) ואחריו השיעור
נאם לפני קהל השומעים מעניני דיומא.
אחרי תפלת מנחה התקיימה סעודה שלישית שנתן
מרן הרב הראשי לזכר נישמת אחותו הרבנית ברכה
גוטליב (אשתו של הרב דר. זאב גוטליב שליט"א
מי שהיה אבד"ק מנלגוני בסמוטלנד והיום הוא
בין עובדי מוסד הרב קוק בירושלים) שהיא צ'
שלח הוא ב"ט באדר.
הרב יצחק מאיר מרילוס שליט"א נתן דברי תורה
במשך הסעודה.

אזכרה

בבית-הכנסת הקורלי נערכה אזכרת ה' אדר,
יום הולדתו ומותו של משה רבנו וזה גם יום
אזכרת הרבנים הש"ס, מלמדים ומנהיגים קהי-
לות הקדוש וגבאי בתי הכנסת שנעקמו בערבי צו-
בור באמונה. כדרשתו שנשא מרן הרב הראשי
דר. דוד משה רון שליט"א הליכר גם את 689
אחינו שנפשו באנית סמורה בלב הים, כאש-
הם ניסו להמלט בפני הגנע הפשיסטי וזה גם כן
קרה ביום השבעה באדר.
בתפילות שנערכו ע"י מרן הרב הראשי דר.
דוד משה רון שליט"א השתתפו נב: הרב מאיר
יצחק מאירילוס והחונים ז'ובוסקי והרבי.